

Dr. Hikmet KIVILCIMLI

YOL
Kitap I

Genel Düşünceler

KIVILCIMLI

okumaları

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

Y O L

Kitap I

Genel Düşünceler

köXüz

dijital yayınlarından alınmıştır

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	9
Yol.....	19
Teori.....	25
I- Teorik Olarak Teori.....	33
II- Pratik Olarak Teori.....	40
Geç Gelme.....	55

SUNUŞ

Bu notları neden kaleme alıyorum? Onu açıklamamak, içine girilmek istenen konunun kapısını açmamak, binaya bacadan dalmak gibi olacak. Uzatmamak için, kaleme sarılışın iki nedeni söyleyelim: 1- Genel neden; 2- Özel neden var.

1- GENEL NEDEN:

Adeta enternasyonal olan nedendir. 3. Enternasyonal'in bütün dünya şubelerine kendisini dayatan nedendir.

Bu nedeni, bugünkü gerçek sosyalizmin, Leninizmin doğarken attığı ve sonuna kadar sıkı sıkıya tutunduğu büyük devrimci ilkesinden alıyoruz. Lenin 1902 Mart sonunda bitirdiği **Ne Yapmalı**'sıyla Bolşevizm'in sağlam teorisini kurarken şöyle diyordu: "*Genç hareketimiz, öteki ülkelerin deneyimlerini içine sindirmedikçe verimli olamaz.*"

Ama o başkalarının denemelerini hazmetmek, "temsil etmek ve içine sindirmek" işinin, yalnızca o deneyimleri tanımak, ezberlemek ve kopya etmek olmadığını da ısrarla anlatıyor ve yazıyordu: "*Kendi kendini eleştirmeyi ve denetlemeyi bilmeli.*" (Lenin, **Ne Yapmalı**)

Lenin'in "genç" örgütü bu öğüdü beynine çivilediği içindir ki, nesnel koşulların olanaklarından da hız alarak, Avrupa'nın ve 2. Enternasyonal'in iliklerine kadar gerçekten "eski" ve "ihtiyar", hatta bunak -ve Lenin'in deyimiyle "kocakarı"- örgütlerin geveleye geveleye posa haline sokmak üzere buldukları devrim doktrinlerine bir daha can verdi. Ve bütün yaşlı dünya partilerinden önce, en büyük devrim dalgasını idmanlı kulaçlarıyla atlayıp geçti, Şimdi Sovyetler köprüsünden sosyalizme koşuyor.

Ruhu aynı ülküyle tutuşmuş devrimci varlıklara bundan büyük ders ve bundan daha uyulacak örnek olur mu?

Bu alandaki "gençliğimiz" kadar, boşluğumuz da besbelli. Ve bu boşluğun derinliği kadar uçurumlaşmış bir hatanın karşısında, bugün birçok erginleşmemiş ya da mekanikleşmiş, taşlaşmış

baş dönüyor. Ve ne dediğini, ne yaptığını bilmezcesine, gittikçe fırtınalaşan yaşam dövuşü içinde devrimciler sınıf yolunu şaşırıyorsa, bu şaşkınlığın nedenlerinden başlıcasını, "kendi kendini eleştirmeyi ve denetlemeyi" bilmeyište bulmak olanaklıdır.

Lenin, bir örgütün ne olduğunu anlamak için, hataları karşısında ne tavır aldığına bakın der. Ve her zaman der ki: Bir hatayı görmek ve kavramak, yarı yarıya düzeltmek demektir.

Hata nedir? Ortada

1- "Diğer ülkelerin deneyimlerini hazım ve temsil" etmemek, kanına ve ruhuna sindirmemektir.

2- O deneyimlerden çıkarılmış derslerle "kendi kendini eleştiri ve denetlemeyi" bilmemektir.

Bir itiraz gelebilir: Canım, eleştiri ve denetleme "baş"ların yapmadığı bir şey mi sanki?

Fakat biz başların -şeflerin anlamına da gelir- "iç"lerinde sinmiş öyle Türkçesi "ne idüğü belirsiz" görüş ve bilgileri kastetmiyoruz.

Birincisi, parti meydanında maskesiz dövüşen ve maskeleri amansızca vurup düşüren, diyalektik, disiplinli düşüncelerden söz ediyoruz.

İkincisi, yalnız parti "baş"ları arasında geçecek bir kördövüşünü saymıyoruz. Partinin kitlesi önünde ve içinde, hiç olmazsa parti kadrosu çerçevesinde, partiliye, "dövüşüyorum demek ki varım" dedirtecek türde çarpışmalardan konuşuyoruz.

Bu tür çarpışmalara bilimsel tartışma denir. Sosyalistçe bilimsel tartışma nasıl olacak? Lenin diyor ki: Parti içinde devrimci niteliğini ve işçi karakterini kaybetmeyen her bilimsel tartışma, doktrince bir ilerleyiş, bir ilerleme işaretidir. (Lenin, **Ne Yapmalı**)

Demek, Leninci tartışma şu nitelikleri tanıyacak: Partici, devrimci, proleterci... Bu tanımı daha elle tutulur bir duruma getirmek için şöyle açalım: 1- Parti çerçevesi içinde, 2- Parti disiplinine uygun tartışma kavramını burada uzun boylu açmaya gerek görmüyoruz. Tek sözle, mutlak ve soyut ve tartışma için tartışma değil, partinin pratik ya da teorik ilerleyişi için yapılanlara yararlığı dokunacak ve ancak karara varılınca kadar sürecek bir tartışmadır. 3- Gerçek sosyalizm ilkelere sapmamış devrimci, 4- Proleterci (yani mücadeleci) ve gene proleterci (yani maddeci), 5- Bilimsel, yani olanların gerçekçi ve dinamik çözümlemesi yapılarak, 6- Birkaç "baş"ın esrar parçalayan dehlizleri içinde kaybolmamış ya da pusu kurmamış, soyut ve mutlak değil, tüm bedeninin bütün hücre-

lerinin her zerresini saran, sarsan, kamçılaman ve canlandıran somut tartışma gerekir.. Daha doğrusu bize, göz ve kulakla duyulur, fakat daha çok yazılı biçimde, uyarca, akıcı, sürükleyici, saldırgan tartışma gerek.

Buradaki görülüp tutulma koşulu dostlar içindir. Yoksa elbet tartışmalarımızı düşman görmemelidir. Bunun tersi kimin aklına gelir? Fakat bizde en eksik olan şey, yazıyla düşünce bildirme biçimidir. Peki, herkes ağız içinde gevelenenden ne anlasın? Dedikodu hangi ilke kazancına kapı açabilir?

Bizde bu yok! Bu yoksa, tam "sosyalist" bir parti de yoktur.

Tabii "yok" sözcüğü ortada hiçbir şey bulunmuyor demek değildir. Bir akım, bir hareket, hatta bir örgüt bulunabilir. Fakat bu hareketin ve örgütün Leninci kavrayışla "parti" olabilmesi çok daha başka şeydir. İleride göreceğiz.

Bunu bilmeyen ya da bilip de söylemekten korkan kişi, ya Leninizm'i softaca ezberlemiş bir skolastiktir, medrese kaçkıdır, ya da oldukça sinsî, oldukça tehlikeli, bir harekette kuyrukçu ya da bozguncudur.

Her iki durumda da, her iki kategori anlayış, proletaryanın devrimci keşif kolu için yalnız ağır bir yükür. O kadarla da kalmaz. Hareketin kangreni ve düşmanıdır. Öylesi hemen ameliyat edilmeye muhtaçtır.

Bu yanlış! Sosyalist, yanlış karşısında ne katır inadıyla direnir, ne kocakarı bunaklığıyla yamyassı apışıp kalır.

Gerçek sosyalist, yanlış önünde, o hatayı düzeltinceye kadar çelikten bir yay gibi önce gerilir ve sonra sağlamlaşan ve düzelen taze inancıyla, gerileyişini fersah fersah aşarak, bir hamlede zembereğinden fırlar ve ilerler.

İşte günün gücü! Ve boynumuzun borcu.

"Bireyler için doğru olanı, uygun değişikliklerle siyasete ve partilere de uygulamak mümkündür. Mantıklı olmak yanlışla düşmemekten ibaret değildir. Hatasız insan yoktur ve olamaz. Mantıklı olmak, temel yanlışlara düşmemek ve yanlışları kolayca ve hemen onarmayı bilmektir." (Lenin, **Sol Komünizm...**, s.25)

Onun için yaşamı partinin yaşayışıyla hal ve hamur olmuş, saçını orada ağartmış, başını ona adanmış bulunan her militan yoldaş, o parti "günah"ının kefarecini böyle açık seçik satırlarla vermeye mecburdur.

Zorunluluğa uydum. Bu gücü ne dereceye kadar başaracağım?

Yalnız, elimden geldiği kadar değil -son Merkez Komitesinin kararına göre- mecbur olduğum dereceye kadar uğraşacağım.

2- ÖZEL NEDEN:

Ulusal nedendir. Öz bizim illettir. Determinizmi ortada, en isterik krizleriyle bar bar bağıyor! Tabii, genel nedenin dünyaya getirdiği ucube eniktir bu.

Yukarıda bir uçurumdan, bir uçurumun üstünde dönen başlardan, yolunu şaşırılmış dolaşık bacaklardan söz ettik. Kuşkusuz o başların içinde koparılması gerekenler kadar, dönmemesi gerekenler de var. Fakat uçurum öylesine sarp ve derin ki...

Kuşku yok, dolaşan bacaklar yalnız başka sınıfların meyhane ve kerhanesinden yeni çıkmış sarhoşların bacakları değildir. Hatta bunların çoğu yolun çetinliğine, taşına, dikenine takıldığı için sapıtıyor ve sendeliyorlar, sapıtmamaları ve sendelememeleri gerek. Bununla birlikte, yol öylesine karanlık ve çorak ki...

Savaş alanına geç gelmiş bir ordu, bir sınıf. Bu yeni sınıfın henüz strateji ve taktik planlarını çizmiş taze bir keşif kolu (öncü parti). Düzenli, planlı, tutkun bir meydan savaşı yerine, hâlâ gelişigüzel çete çarpışmaları oluyor. İşte manzara bu.

Çete savaşı bilinir. Biraz gönüllü savaşmasıdır. Gönüllü demek; hani ya, canı istemiş de gelmiş demek gibi bir şeydir. Öyleyse, canı istedi mi, geldiği gibi gider de.

Gönüllüler içinde savaşın sapılmaz hedefine yaşamsal bir zorunlulukla candan itilmeyenler, herhangi bir ikinci derece hoşnutsuzluktan kopup takılmışlardır. Ya da Lenin'in Almanca'dan aktardığı sözcükle *mitlaufer* (birlikte yürüyüş ve yol arkadaşı): Bizimle ancak bir konağa kadar gidebilecek ve ondan sonra bizden kendi yolunca ayrılacak yolcular sanıldığından daha çoktur...

Bu gibileri uzun ve acı tatlı deneyimlerle anladığımız göre: Onlar yola çıkarken bizden ve herkesten daha kıyak nara atarlar ve eğer hedefe bir iki gün içinde varılıverirse, bu gibiler yaygalarının önüne geçilemeyen kişiler oluverirler.

Kimden sözettiğimiz anlaşılıyor: Küçükburjuvaziden!

Bir zamanlar işçi sınıfına, hele onun keşif koluna adım uydurmuş olan küçükburjuvazinin ünlü becerisini kanıksamayan bilinçli işçi bilmem kalmış mıdır?

Beceri şudur: Bir küçükburjuva -sınıfça ya da asılca küçükburjuva kafası- parlak bir gönüllü çeteci olabilir. Ancak yaylımı geniş bir meydan savaşında kesin sonuca kadar siperini bırakmamaya gelemmez. Hele siperini bırakmamaya "zorunlu" edildiğini görmeye hiç dayanamaz. Onun için, savaşçı ordu disiplini altına sokulacağını sezmek ölümdür.

Küçükburjuva, yukarıdan gelen bir emirle ve aşağıdan vurulan bir zorla değil, aklınca "canı istediği" için işçilerle yan yana gidiyordur. O mübarek canı istemedi mi, dilediği gibi hareketine hiçbir şey engel çıkarmamalıdır.

Çete savaşı gelişti de gönüllüler keşif kolu düzeninde bir hizaya getirilmeye başlandı mı, çingar kopar. Türkçe'deki tiryaki sözüyle: "zor oyunu bozar". Ancak oyunu bozan aktör, küçükburjuvadır.

Küçükburjuvanın kendine göre muazzam bir "namus"u, müthiş bir "özsaygısı" vardır. O hiçbir zaman açıkça ve mertçe "ben şahımı bu kadar severim!" deyip çekilemez. Buraya kadar birlikteydik, artık ben gidemeyeceğim tarzında bir allah-ısmarladıkla ayrılamaz.

Öyle açık görünüş ve açık yürek onun mistik ve esrarengiz ideolojisine ve psikolojisine karşıt olduğu kadar namusuna ve özsaygısına da pek dokunur.

Öyleyse?.. Öyleyse, bütün parti tarihlerinde görülen şu iki kategori eğilim fıskırır:

1- Kaçma eğilimi: Parti içinde kırılacak putlar bulunduğunu, ayrıcalıklı otorite zorbalığına karşı koymak gerektiğini, "denetim, eleştiri" ve ilh. özgürlüklerinin kalmadığını söyler durur küçükburjuva. Bulanmak için fırsat kollayan, karışmaya elverişli düşünceleri büsbütün bulandırmak ve karıştırmak... Lenin'in sık sık kullandığı deyimle "konfüzyonizm" (karmakarışıklık) olayının iş ve disiplin alanına dökülmesi alır yürür. Bu durum, daha ünlü adı ve sanıyla anarşidir..

2- Kaçamak eğilimleri: Küçükburjuva yiğidinin kendine göre bir yoğurt yiyişi vardır. Onun öyle derin "kendi kanaatleri", öyle değeri ağır "kendi bakışları", o kadar özgün "kendi düşünceleri" vardır ki, mutlaka dikkatli bir gözle ele alınmalıdır. Yoksa parti tehlikededir. Yangın var! Bu hal konfüzyonizmin söz ve teori alanına sokulması olur. Bu, daha ünlü adı ve sanıyla oportünizmdir!

Proletaryanın çetin sınıf savaşına dayanamayıp tabanı yağılayanlar sanıldığı kadar tehlikeli değillerdir. O içten karakter-sizlere ve korkaklara hatta şöyle bir teşekkür etsek, pek de hesapsız bir iş yapmış sayılmayız.

Büyük tehlike, bu mücadele kaçaklığını bir sürü kaçamakla karmakarışıklaştırmaktır. Kendi bozgununu parti bozgunu gibi görmeye ve göstermeye gitmektir. Asıl tehlike bu kaçamak ve bozgun yapmaya kalkışmış pratik ve teorik sapıklardadır. Yani

oportünistlerde ve anarşistlerdedir. Bu sapıklar -bütün onurlu küçükburjuva sapıkları gibi- biz sapıttık diyemezler. Sapıttık demek için doğru yola, devrim yoluna girmeye göze alabilmek gerekir. Oysa "çeteci" küçükburjuva unsurunun sonuna dek gitmeye ne gücü, ne de niyeti kalmamıştır. Kalmadığı içindir ki, bu sapıtma ortaya çıkmıştır.

O zaman her sapıtma kendi kendisine haklı bir düşünce ya da doğru bir görüş süsü vermeye kalkar. Sözüm yabana düşünce ayrılıkları baş gösterir. Mezhep özentileri, tarikat görüntüleri alır yürür. Örgüt deyimiyle hizipler türer, fraksiyonlar ürer.

Buraya dek açıklamamızın gelişen anlamı bir cümleyle şudur: Çete mücadelesinden parti savaşına geçen örgüt içinde, yeni doğrultumuzdan ve hızımızdan ürken küçükburjuva unsurları fraksiyonlaşır...

Şimdi bu pratik ya da teorik kargaşalıklılığın özellikle içyüzüne geldik. O içyüz, parti kargaşalıklılığının alaturka yanıdır.

Alaturka kargaşalıklılık nedir? Bunu anlamak için, Türkiye'de her yaşayanın (eline bir burjuva gazetesi almayı her adet edeninin diyelim) bildiği ve gördüğü bir örnek vardır. Ünlüdür. Türkiye'de ciddi bir kalem kavgası, polemik tartışması yapmak kimseye nasip olamaz! Ciddi kalem kavgası demek, bilimsel yöntemle nesnel olarak ele alınan somut konuyu olaylarla tartar tartar incelemektir.

Türkiye'de gerek basın, gerek diğer kürsüler, öznel, yani bireysel olmayan, tersine nesnel, yani yalnız sosyal sınıfsal olan bir ağız ya da kalem tartışmasına gelemmez. Bir örnek: Kendine sırasında "ciddi" süsü vermeye pek özenen göbekli bir burjuva başyazarı, karşısındaki küçükburjuva palavracısıyla politika mücadelesine tutuşurken söze şöyle başlar: "*Şeşi beş gören şaşı gözleri ve şafî köpeği suratıyla... insanın bu bilmem ne maskarası kadar utanmaz bir namussuz olması gerekir.*" ve ilh...

Her kalemsör böyle ince Sulukule edebiyatına sivanır. Bu tarz her Türkün yumurtadan çikalı beri mahalle aralarında duyageldiği çekişmelerin ezeli üslubudur. Bu tarz sınıfsal, sosyal, hatta bazen doğal sorunların tartışma ve mücadelelerini bayağı kişisellik salyasıyla belirsiz hale getirmektir.

"Alaturka" dediğimiz eleştiri ve tartışma tarzı budur. Bunun nedenini özellikle şu noktalarda görüyoruz:

- 1- Tarihsel gelenekler;
- 2- Ülkenin genel kültür düzeyinin düşüklüğü;

3- Ülkede küçükburjuva öğesinin üstünlüğü.

Eğer bir sözcükle söylemek istersek diyebiliriz ki, tarihsel gelenekle yarım yamalak kültür düzeyinin düşüklüğü hep gelir, genellikle tartışma alanını şehir küçükburjuvazisinin çerçevesi içinde toplanabilir.

Doğrusu burjuvazi her alanda gittikçe ağır basmaya başlıyalı beri, yukarıda söz ettiğimiz türden çekişme orta oyunları hiç olmazsa kısmen seyrekleşebiliyor.

Türkiye proletaryası bir yandan enternasyonal işçi sınıfının devrimci karakterini kazanıyor, öte yandan içinde doğduğu gübreliğin bazı özelliklerinden henüz yakasını sıyrılmış değildir. Hele çete savaşlarındaki *mitlauferler*, hınk deycileri, proletaryanın geniş sınıf savaşında birer "yoldaş" değil, birer "yol arkadaşı" olarak kaldıkça, küçükburjuva etkileri her zaman acı acı hissedilecektir. Ve bugün de hissedilen o etkilerdir.

Yani parti içinde gruplaşmalar -istisnalar kuralı bozmayacağına göre- fraksiyon tartışma ve mücadelelerinde alaturka ve küçükburjuvaca işliyorlar. Çete savaşı dönemi için bazen ve bir dereceye kadar mazur görülebilen bu tarz, parti savaşı sırasında en berbat anarşi yaratır.

O kadarla da kalmaz. Alaturka tartışma ve mücadelenin belli başlı karakteri sınıf anlamını kaybetmiş, kapı arkası dedikoduları olmasıdır.

Legal yayını ve kürsüleri bulunmayan bir örgüt içinde oportünizmin ve anarşinin bundan daha uygun ortaya çıkışı olamazdı. Buna benzer sapıtmaları Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin ve ondan sonra Bolşevik Partisi'nin yakın tarihleri içinde ayrıntılarıyla görüyoruz. Menşeviklerden Troçkistlere kadar bütün bilimsel sosyalizm sapıkları bu küçükburjuva yolundan yürüdüler. Açık partici tartışma yerine, kapı arkası dedikodularıyla sıçan yolundan yürüdüler.

16. RSDİP Kongresi'nde sağlı sollu sapıtmalarla gerçek sosyalizmin ilişkilerini karakterize eden Stalin, Bolşevik başarısının sırrı, kulis arası siyaseti yerine ilke siyasetini geçirmesinde yatar diyordu. Bu kısa ihtarın içinde gizlenen şey, bütün bir gerçek sosyalist yöntemdir.

Partinin devrimci savaşında sıçan yolundan dedikodu yürütmeyi ilke siyasetine tercih edenler, yalnız bir disiplin cinayeti işlemekle kalmıyorlar, bu gibiler ayrıca içten ilke savaşçılarına karşı sonsuz bir başarısızlığa da mahkûm oluyorlar. Türkiye

proletaryası dünya işçi sınıfının bugünkü başının kısa olduğu kadar güçlü olan ögüdünü yerine getirebilecek bilinçte bulunduğu gösterecektir.

İşte ikinci neden, ikinci amaç budur sekter ve kısır dedikodular yerine parti çerçevesi ve parti disiplini içinde bilimsel tartışma kapısını açmak...

Tekrar edelim, yalnızca "kapı açmak", yoksa bu satırlarla her derde deva reçeteler sunmak için, Marksizm-Leninizmden sapmak gerektiğini biliyoruz.

İki sözcük daha. 10-15 yıllık deneyimlerle dolu sosyalizm tarihçemize ve Türkiye'de varolan en eski burjuva partilerinden daha eski bir örgüt geleneklerine, geçirilmiş uzun mücadele konaklarına karşın, henüz Türkiye sosyalist hareketinin topunu bütünüyle gözden geçiren eleştirel analizlerden, taslak kabilinden olsun, ya da derme çatma parçalar halinde bulunsun, eser var mıdır? Hayır.

Bu durum belki de en büyük ideoloji boşluğumuzu oluşturuyor. Geçmişin savaşları, geleceğin kavgasından kopmuş, gelecekte devam etmeyen ve gelişmeyen tozlu arşivler halinde, şunun bunun kafasından unutulmaya mahkûm kalıyor.

1- Bu uzun mücadele konaklarında ne oldu, ne bitti? Bunu akılcı değil, Kuran gibi "aktarmalı" ve ortaçağvari ağızdan ağıza geçerek yeni kuşaklara taşımak, göreneğe kul olmak değil midir?

2- Biri kalkıp da, sayılan bir elin parmaklarından öteye pek geçmeyen eski yoldaşlarımızdan birine sorsa: "Parti tarihçemizde belli başlı yanlışlar ve onlardan çıkan dersler hangileridir?" dese, acaba "efradını cami, ağyarını mani" sistematik bir cevapla tatmin edilebilir mi?

Öyle bir mucizeye bir an inanmak isteyecek olsak bile, böyle tatmin edici bir cevabın, görgülü yoldaşlar arasında doğacak bilimsel ve kollektif mücadele sonucunda gelişeceği, hiç olmazsa daha sistemleşmiş, daha geniş ve tatmin edeceği olacağı kesin değil midir?

Böyle bir iş ve eser var mıdır? Yoktur. Bu durumu gören kişi, belki de Türkiye sosyalizm hareketinin papa kadar "yanlış yapmaz" olduğunu sanacak. Oysa en büyük yanlışımız ve kusurumuz budur. Leninizm'de yanlışsızın ne demek olduğu açıktır: hareketsizlik! İş yapan yanlış da yapar. Eğer bizde bir yanlış yoksa, mutlaka bir iş de yapılmamıştır.

Oysa bunun tersi kesindir. Türkiye sosyalizmi oldukça çorak bir çevrede çetin yürüyüşünü hiç kaybetmemiş bir hareket

ve bir dinamizmdir. Demek yanlışlara karşı, şimdiye kadar güdülen kavganın bazı özellikleri yüzünden, kimi zorunluluktan, kimi ihmalden doğmuş bir kaygısızlık vardır. Ama örgütün son gelişimiyle dayandığı yeni aşamasında bu kaygısızlık ölmelidir.

Lenin diyor ki: "*Bir siyasi partinin yanlışları karşısında takındığı tavır, o partinin ciddi olup olmadığını, sınıfına ve emekçi yığınlar karşı olan görevlerini yerine getirip getirmediğini yargılamak için en önemli ve en güvenilir ölçütlerden biridir. Hatasını açıkça tanımak, yanlış nedenlerini keşfetmek, yanlış doğuran koşul ve durumları çözümlmek, o hatayı düzeltme araçlarını dikkatle incelemek, işte ciddi bir partinin belirtileri budur. İşte böyle bir parti için görevlerinin üstesinden gelmek, sınıfı ve dolayısıyla kitleleri eğitmek denilen şey budur.*" (Lenin, **Sol Komünizm...**, s. 46)

Sorun açık: 1- Görevini ciddiyetle yapan; 2- Sınıfı ve kitleleri eğiten bir parti olmak için, hatalardan ürkmemek, yanlışları dişlemek ve işlemek şarttır.

Lenin **Sol Komünizm: Bir Çocukluk Hastalığı** adlı kitabında hemen baştanbaşa şu gerçeği tekrarlar: Sözde kalmayan öz devrimcilik, durgunluk ve görenekle kopuşmaktan korkmamaktır. Zararlı olan ve zamanı geçen herşeyi kırmaktır. Bunun tersini yapmak bürokratik ve gericiliktir.

Bizde kopuşulacak ve kırılacak olan zararlı ve zamanı geçmiş durgunluk ve görenek nerededir? Gelmiş geçmiş sosyalist hareketlerin değil, bizzat partinin bile hayatında fıskırmış yanlışları parti bilincine geçirmemektir. Ulusal işçi - sosyalist - parti hareketlerinin iyi kötü geleneklerini paslanmaya bırakmaktır.

Şimdiye kadar olan türlü türlü özlü parti sorunlarında gruplaşma yeteneğini gösteren zümrelerin taktikleri, (bilinen kuyrukçu ve denetçilerin soysuzlaştırdıkları deyimle) "tak-tika"ları şu üç tarzda olurdu:

1- Susmak;

2- Parti disiplin ve legalitesinden gizli kapaklı dedikodular fırsılşamak;

3- Çetrefil ve çetin sorunları alaya almak...

Lenin'in bu üç nokta üzerinde üç açık düşüncesini saptayalım:

1- Susuş: "*Toyca bir hiledir*".

2- Gizli dedikodu yok: "*Düşünce mücadelesine büyük bir önem verildiği zaman açıkça savaş ilan etmek gerekir, yoksa saklanmak değildir.*"

3- Alay: "Alaya almak, işin içinden sıvıştırmayın, havadan sıyrılıp çıkıvermenin ucuz aracıdır." (Lenin, **Rus Devrimi ve Proletaryanın Görevi**)

Şimdiye kadar sağlıklı solum ayrı fikirliler tarafından yapılan mücadele geleneği buydu ve bu olacağa benzer. Bu bakımdan sözde kalmayan devrimcilerin boyunlarının borcu, bu öldürücü gelenek ve durgunluk sapıtmalarına karşı gelmektir. Bunun için şu üç şart gözetilmelidir: 1- Ciddi davranmak; 2- Toyca susmamak; 3- Kavgada gizli kapaklı kaçanlara parti meydanını değil, büyük ya da küçükburjuvaziye doğru yol veren sıçan deliklerini ismarlamak ve Lenin'in öğüdüyle "açıkça savaş ilân etmek" gerekir.

Zaten fikir çarpışmasında açıkça savaş ilân etmek bilimsel sosyalizmin öz geleneklerinden biridir. Marks ile Engels'in ilk Komünist Manifesto'su şöyle bitiyor: "Gerçek sosyalistler görüş ve amaçlarını gizleyecek kadar alçalmazlar."

Gene İngiliz işçi hareketini kangrenleştiren, 2. Enternasyonal'i yatalak eden barsak hastalığının, yani oportünizmin mikrobi, işçi asilzadeliğiyle birlikte tradünyonizm başlarken, Marks saldırı ve iftiralara uğrayacağını biliyordu. Bununla birlikte oportünist başların koparılması için haykırmaktan geri kalmadı. O günlerde şunu yazıyordu: "Sanayi işçileri, herşeyden önce şimdiki başlarından yakalarını sıyırmak zorundadırlar. Lahey Kongresi'nde bu heriflere vurduğum zaman, salt bu yüzden herkesin hoşnutsuzluğunu, iftiraları ve ilh. üzerime çekeceğimi biliyordum. Fakat bu gibi şeylere hiç aldırmadım. Çeşitli yerlerde bu adamlara vurmakla bir görevi yerine getirmekten başka bir şey yapmış olmadığım anlaşılmaya başlıyor." (K. Marks, **Kugelmann'a Mektuplar**, Paris 1930, s.175)

Küçükburjuva eğilim ve duygularını okşayarak "adam kandırmak" proleterce propaganda demek değildir. Artık birbirimize yol göstermeliyiz. Kuru kalabalığı değil, Lenin'in son vasiyetine uyarak "az fakat öz" keşif kolunu (öncüyü) kurmak zorundayız.

Yol karşımızda. Uçurum önümüzde. Sarp uçurumu atlayacağız, çetin yolumuzu tutacağız ve acımak nedir bilmeksizin yol arkadaşlarını öz yoldaşlardan ayıracağız. Çeteleşenleri ordulaştıracağız.

Bu notları neden kaleme alıyorum?

1- Devrimci teori mücadelesini somutlaştırmaya çağırarak için;

2- Pratik mücadelede Lenin'in çizgisi yönünde yürüyen bütün proletarya devrimcilerini, sağlıklı solum bütün küçükburjuva "çeteci" sapıtmalarını gömmeye çağrılı bulunan ölüm çanı olmak için...

YOL

Yoldaşlar, bir yola düşmüşüz, gidiyoruz. Bu proletaryanın devrim yoludur. Devrim yolu herşeyden önce siyaset yoludur. Ve siyaset yolu Marks'ın "büyük Rus bilim adamı ve eleştirmeni" saydığı Çernişevski'nin sözünü daima doğru çıkarır:

"Tarih yolu, Nevski caddesinin (Moskova'daki en büyük caddenin) yaya kaldırımı değildir. Tarihin yolu, durmaksızın kimi tozlu, kimi çamurlu alanlardan aşar, bataklıklardan, yarlardan ve uçurumlardan geçer. Toza boğulmaktan ve ayakkabılarını kirletmekten korkan kişi her türlü sosyal faaliyetten sakınsın."

Büyük dağ yolu, genel yol hazır. Bizden önce geçenler yolu açmışlar. Hatta yolun çevresini elektrikli ampullerle bezemişler. Ama biz lambayı yakmadan yürüyoruz. Karanlıktan ve kördövüşünden kurtulmak için yolu görmeliyiz. Yolu görmek için lambaları yakmalıyız. Şimdiye dek göğüslerimizin içinde yanan birer kızıl kor taşıdık. Aynı ateşle kafalarımızı, önümüzü ardımızı ve uzak yolları aydınlatan birer fener, yol gösteren birer çıra gibi tutuşturmaya zorunluyuz.

Evet, yol bütünüyle açıktır. Bizden önce gelenler, proletaryanın siyasal mücadele yolunu, en ilkel başlangıcından muzaffer devrime kadar, sosyalizmin kuruluşuna kadar açmış bulunuyorlar.

Kuşku yok, biz de aynı yoldan yürüyoruz. Böyle yürümek tarihin maddeci gereğidir. Marks diyor ki: *"Her ulus başka ulusların okuluna koyulabilir ve koyulmalıdır."* (K. Marks, **Kapital**, Önsöz)

Uluslar için doğru olan bu düstur, o uluslar içindeki ulus için, yani sosyal sınıflar için de doğrudur. Sınıfların politik savaşları, siyaset keşif kolları, yani partiler için de doğrudur. Marks'ın öz devamı ve ortodoks geliştiricisi de, aynı gerçeği daha açık, daha elle tutulur ve daha somut, daha gelişmiş biçimiyle bir daha tekrarlıyor:

"Deneyimler gösterdi ki, proletarya devriminin temel bazı sorunlarında bütün ülkeler kaçınılmaz bir biçimde Rusya'nın geçtiği yerlerden geçeceklerdir." (Lenin, **Sol Komünizm...**, s.20)

Yolumuz Marksizm-Leninizmdir. Bu yolda sosyalizmin birinci aşamasına kadar söylenebilecek olan herşeyin ana hatları genellikle sözden işe geçmiş ve gerçekleşmiş bulunuyor.

Ancak örgütsüz ve sınıflı bir toplumda insan iradesi bütünüyle sistemleştirici hiçbir etki yapamaz, hiçbir rol oynayamaz. Sosyal yapılarda, hele kapitalist düzen gibi geniş yeniden-üretim yapılanmalarında kesin olarak eşitsiz gelişim olur. Yani her zaman bir ülke diğer ülkenin tersine ve aleyhine ilerler. Bu yüzden, böyle bir üretim tarzından tek bir örnek düşünülemez. Her devrim hareketinin mutlak, soyut, apriori bir formüle harfi harfine uyararak açılacağını, yükseleceğini sanmak ancak dogmatizmin dikalâsıdır. Hele emperyalizm dünya ölçüsünde tek bir ekonomi yaratmıştır. Ona karşın binbir karşıt, binbir sosyal eşitsizlikli üstyapı doğurur. Böyle bir toplum sisteminde "*une fois pour tous*", yani değişmek nedir bilmez, basmakalıp devrim örneği olamaz. Olur sanmak, medrese kuruntusundan başka bir şey değildir.

Devrim yolu, gerçekte bir demiryolundan çok hava yoluna benzer. Trenin geçtiği yol şaşmaz ve değişmez çelik bir düz çizgidir. Demiryolu insan denetimi altında saptanan belirli bir yoldur. Her tren şu istasyondan kalkar, diğerine gitmek için -yol insan tarafından değiştirilmedikçe- her zaman santimi santimine ve aynı çizgi üzerinden geçer.

Uçak için iki şehir arasında ortalama ve belli bir yol bulunur. Ancak bu yol bir çelik kalıba dökülmüş değildir. Genel olarak, falan enlem ve boylamda şu hızla aşılabacaktır. Bununla birlikte yol, hava yoludur. Rüzgarların biçimi, doğrultusu, hava boşlukları ve ilh. insan tarafından peşin peşin, harfi harfine belirlenip denetlenemez. Onun için, aynı yoldan geçen başka başka pilotlar, hatta aynı pilot, başka başka zamanlara ve durumlara göre, şu kadar yüksekten ya da alçaktan ve bu çabuklukta ya da yavaşlıkta belli manevraları yaparak ya da yapmayarak aşar.

Bizim yolumuz devrim yolu da böyledir.

Marksizm-Leninizmi ezberlemeyeceğiz, kavrayacağız; boy-numuza bir muska gibi asmayacağız, elimizde bir çekiç ve orak gibi, ya da uçağın kanatları ve pervaneleri gibi kullanacağız.

Bizden önce gelip geçenler yolu açmışlar, doğrultunun ana çizgilerini kızıl şahıslar (yol gösterici kazıklar) dikerek belirlemişlerdir. İşte buradan o görünen yere dek aşağı yukarı falan doğrultuda uçulacaktır.

Fakat içinde bulunduğumuz sosyal yapının markasına, özelliklerine bakılır. Ona göre, şu kadar yukarıdan ya da aşağıdan, bu hızla ve belli biçimlerde yol alınır.

Her ülkenin öznel ve nesnel özelliklerine bakmaksızın "doğru devrim" diye nara atan solcu İngilizleri, Lenin "uzlaşma yok" diyen 1874 komüncülerine benzetir ve şu öğüdü verir:

"İkinci olarak, burada, her zaman olduğu gibi, amacı, hiç kuşkusuz gerçek sosyalizmin genel ilkelerini, sınıflarla partiler arasındaki ilişkilerde özel olan şeye, sosyalizme doğru nesnel ve özgün evrimin her ülkede ÖZEL OLAN ve incelemek, keşfetmek, önceden sezme yöntemini bilmenin gerektiği şeyi uygulamayı bilmektir." (Lenin, **Sol Komünizm...**, s. 76-77)

Sosyalizmin ana ilkelerini her ülkede bulunan sınıf ve parti mücadelelerinin özelliğine uydurmak gerekir. Ama daha ilk başta görülüyor ve belli oluyor: Onu uygulamakla birlikte işin en güç yanı başarılmıştır.

Tekrar edelim. Yol açılmıştır. Bize düşen iş şunlardır:

1- Yolun neresinde bulunduğumuzu anlamak: Bunun için, bizden öncekilerin geçerken bıraktıkları lambalar yakılmalıdır. Yaşanmış deneylerin verdikleri dersleri benimseyerek partinin tarihsel konumu belli edilmelidir.

2- Bundan sonra geçilecek yolları iyice bilince çıkarmak: Bu iş yapılırken iki şeyden yararlanılabilir:

a) Gelecek olayların sürprizleriyle şaşalamamak için, ona göre önceden bile bile ve daha güçle hazırlanılır.

b) Bizden önce geçenlerin ister istemez yaptıkları gereksiz zigzaglardan kaçınılır. Elden geldiğince en kestirme yoldan en büyük güvenlikle geçilebilir.

3- Yolun ve politik yapının özelliklerini elle tutulur hale getirmek: Geçenler kendi araçlarıyla, kendi zamanlarında, kendi yerlerinde yol açtılar. Bizim özel gücümüz ve araçlarımız nelerdir? Şimdiye kadar nasıl yürüye gelmiş ve çarpışadurmuşuz? Gelecek zamanın geçmişten farkı nedir? Falan yerin bizim yerimize bakarak başkalıkları neresindedir?

En azından bütün bunları yapmak koşuluyla, yürünecek yoldan, varılacak konaklardan emin olabiliriz. O zaman doğru yolu

buluruz. Ve Lenin'in deyimiyle -yoldan emin olunca- güçlerimiz yüz katına çıkar ve bütün güçlükler kolaylaşır:

"Önemli olan, doğru yolu seçmiş olmaktan emin olmaktır. Bu güven geldi mi, mucizeler yaratan devrim coşkusunun gücü ve kuvveti yüz kat artar." (Lenin, **İki Taktik**)

Lenin gene hatırlatıyor: Varılacak yolu bulmakla, o yoldaki güçlükleri yenmek farklı sorunlardır. Doğru yolu seçmek, varolan güçleri yüz kat eder ve tabii bu sayede güçlükler kolaylaşır ama sifıra inmez. Yolu seçtikten sonra devrilecek engellerle boğuşmak oldu bittileşir.

"Gerçekte herşeyin çarpışmaksızın, dümdüz bir çizgi üstündeymiş gibi yavaşça ve gittikçe yükselir biçimde yürüyeceğini düşünmek tarih üzerine çocukça bir fikir edinmektir." (Lenin, **Proletaryanın ve Köylülerin Demokratik Devrimci Diktatörlüğü**)

Demek, yolun ana çizgilerinin çizilmiş olması, bizi her ülkede geçilecek devrim yolunun özelliklerini arayarak bulma zorunluluğundan nasıl kurtarmazsa, tıpkı öyle, doğru yolu seçmiş olmak da, o yoldaki bütün güçlükleri göz önünde tutmamak demek değildir.

"Ancak, her kim proletarya için hayatın bütün durum ve koşullarında hazırlop çözüm yollarını önceden veren bir reçete düşünürse, ya da kim devrimci işçi sınıfının politikasında ne güçlüklerle, ne de bulanık durumlara rastlanılmayacağını sanırsa, o şarlatandan başka bir şey değildir." (Lenin, **Sol Komünizm...**)

Sonuç: Bilimsel sosyalizm bütün dünya sosyalist hareketi için yürünecek yolu formülleştirmiştir. Ancak, o formüller olayların diyalektik kaçınılmazlığıyla şematik birer kaneva olurlar.

1- Bu kaneva olmaksızın sosyalizm adına hiçbir şey yapılmaz;

2- Yalnız o kanevayla ise bir ülkede sosyalizm gerçekleştirilemez. Her ülke genel kanevayı işleyerek savaşını biçimlendirecek doğru yolunu bulacaktır. Doğru yolu bulmak içinse Leninizmin softası değil, militanı olmak şarttır.

Siyaset yolu savaş yoludur. Dövüşen, sosyal sınıf çıkarlarıdır. Partiler politik sınıf savaşının, Leninizmdeki deyimle, keşif koludurlar. Yalnız bu öncülük, salt gidilecek yolu keşfetmek değildir. Bir de ve belki de en önemli olarak da öncülük gütmek ve devrimi yönetmek anlamına gelir.

1907 yılları sağlı sollu sapmalarla boğuşan Lenin, bir ara sanki kendi fraksiyonuna, yani Bolşeviklere dönüp siyasette gütmenin, yönetmenin ne olduğunu şöyle haykırıyordu: "*Politikada gütmek için: 1- "Yolu tanımak"; 2- "Tereddütü kesmeyi bilmek"...* gerekir. Tereddütü kesmekse lâfla olmaz. Sallantıyı, yalpalamayı durdurmak için şu iki koşul yerine getirilmelidir: 1- Tereddüt edenleri ikna etmek; 2- Kendi fraksiyonunun ayrı fikirlerini tepelemek...

Bu satırların belli başlı bir amacı da Lenin'in bu öğüdüne uymaktır; yani: 1- "*Yolu tanımak*"; 2- "*Tereddütü kesmeyi bilmek*"... uğrunda savaşmaktır.

Yolu nasıl tanıyacağız? Tekrar edelim, şunları araştırarak:

- 1- Yolun neresindeyiz?
- 2- Daha nereleri geçeceğiz?
- 3- Nasıl geçtik, nasıl geçeceğiz?

Yol belli olursa ikirciliğe, tereddüte yer kalmaz. İşçi hareketi o özlü ve canlı atılışlardandır ki, yolunu buldu mu dosdoğru yürür.

Yol ararken rehberimiz yalnız görülen ve bilinen olayları özel açıklama ve tanımlamayla kalmaz. Ondandır çok, ana yolu açmış olan yoldaş ve ustalarımızın dedikleriyle karşılaştırmak gerekir. Demek, bu araştırmanın denetimcisi sağduyu değildir; yaşanmış benzer deneyimlerin formülleştirilmiş dersleridir. Onun için, ara sıra bilinenleri bildirirsek kimse bize kızmasın.

Yol aramak, bulmak, tutmak uğraşısı üzerine yapılabilecek itirazlara karşı büyük ustamızın Kapital'i ilk ortaya atarken yazdığı önsözü anacağız. Bu ayarda düşünceler ortaya atma görüntüsü ve düşüncesi aklımızdan geçmez. Önsözün son satırlarını ustalarımızın izinde, ustalarımızın diliyle konuşmayı sevdiğimiz için, oldukları gibi analım:

"Bilimsel eleştiriden gelecek olan her tartıcı düşünme ve tartışma, hoş geldi sefa geldi. Hiçbir zaman ayrıcalık ve metelik vermediğim kamuoyu denilen kuruntulu boş inançlar karşısında ise, büyük Florentin'in tiryaki sözünü benimser dururum: Sen yoluna git de, bırak elâlem söylensin!" (K. Marks, **Kapital**)

TEORİ

Bir inancın besmelesi gibi tekrarlayalım: "*Devrimci teorısız devrimci hareket olmaz.*"

Bunu bize tekrarlatan şey, yukarıdaki açıklamaların mantıksal sonucudur. Özeleştiri yoksa, yol karanlık demektir. Tek sözle bu durum teoride geriliği gösterir. Oysa Leninizmin formülünce, öncü teorısız öncü pratik olamaz.

Marks **Hukuk Felsefesinin Eleştirisi** incelemesinde teoriye pratiğin şu ölümsüz önsözünü veriyor:

"İyi anlaşılın, eleştiri silahı silahların eleştirisi yerine geçmez. Maddi güç, maddi güçle yıkılmak zorundadır. Ancak teori de, yığınları yakalar yakalamaz, sarar sarmaz maddi bir güç olur."

Demek:

1- Elbet silah gücüyle eleştirilecek, yani silahla yıkılacak bir maddeci zorba düşman karşısındayız. O düşmanı lâfla, kâğıtla, kitapla deviremeyiz. Silahlarımızı eleştirirken, amaç soyut ve mutlak eleştiri, yalnızca eleştiri için eleştiri yapmak değildir: Silahları maddeci kavga için biraz daha keskinleştirmektir.

2- Bununla birlikte hiç unutmamalı. Yığınların benimsediği bir düşünce, yığınları kımıldatan, davrandıran teorik bir *force ideomotrice* (harekete getiren düşünce gücü) olur. O andan itibaren o düşünce kuru söz olmaktan çıkar, insan gücü "maddi bir güç olur".

Nitekim koca ustamızın hayatı o düşüncenin canlı örneği oldu. Marks, bilimsel sosyalizmin en dev yapılı teori anıtlarını dikti. Teorici olduğu halde ona Enternasyonal işinden artık çekilerek **Kapital**'i bitirmesini öğütlemeye kalkışanları kınadı. Bu öğüdü yapan en aziz dostlarından Dr. Kugelmann ile Marks'ın arası böyle açıldı. Marks, sekter bir kabine teorici olmayı akıldan geçiremiyordu.

Ancak Marks, pratikçiliği de hiçbir zaman Lenin'in deyimiyle "kafasız işgüzarlık" biçimine kardırmadı. Örneğin, bütün tezlerini kaleme alıp gönderdiği Cenevre Enternasyonal Kongresi'ne kendisi gitmeye gerek görmedi. Ve teori çalışmaları için gerekli olan belge ve malzemeleri bulduğu British Museum'un yanında kaldı. Bilimsel eserini orada sürdürmeyi, işçi hareketi için daha hatırı sayılır bir emek bildiğini söyledi.

Henüz enternasyonalleşmek üzere olan proletarya hareketinde durmadan "teorik temeli" dikkatle araştırdı. 18 Mayıs 1874 günü Kugelmann'a gönderdiği mektubunda bu kanaatini belirtti. Ve Fransızlarda görülen teori kaygısızlığına şöyle dokundu:

*"Almanya'daki işçi hareketinin yürüyüşü çok doyurucudur (Avusturya'da da bu böyle). Fransa'da **teorik temel** (abc) yokluğu ve pratik sağduyu pek duyulur kertededir."*

Engels, **Almanya'da Köylü Savaşları** kitabında o zamanki Alman işçisinin politik mücadele yaparken gösterdiği bilinci ve başarıyı andıktan sonra, o başarıda beliren iki üstünlük nedeninden birinin teori gücünde yattığını söylüyor. Ve teorisiz işçi hareketinin, istediği denli örgütlü olsun, tradünyonizm ya da kuzeyde (İngiltere'de) olduğu gibi oportünizm ya da güneyde (Fransa'da ve Belçika'da) Proudhonizm, İspanya ve İtalya'da Bakuninizm adlarını alan anarşizm biçiminde sapıtacağını şöyle anlatıyor:

"Alman işçilerinin diğer Avrupa işçilerinden üstün iki yararlıkları var. Önce, Avrupa'nın en teorisyen ulusuna mensupturlar. Ondan başka, sözüm yabana seçkin denilen Almanya'da öylesine bütünüyle ortadan yitmiş bulunan teori duygusunu koruyorlar. Eğer daha önce Alman felsefesi, hele Hegel felsefesi bulunmasaydı, Alman bilimsel sosyalizmi -gelmiş geçmiş bütün sosyalizmler içinde biricik bilimsel olan sosyalizm- asla kurulamazdı. İşçiler, teori duyuları olmaksızın o bilimsel sosyalizmi şimdi anladıkları kertede hiçbir zaman içlerine sindiremeyeceklerdi. Ve bunun nasıl bitmez tükenmez ve sonsuz bir yararlanma sağladığını ispatlayan şey, bir yanda çeşitli derneklerin öznel örgütlerine karşın İngiliz işçi hareketindeki ilerleyiş kıtlığının belli başlı nedenlerinden biri olan her türlü teoriye karşı ilgisizlik ve öte yanda, Proudhonizmin Fransızlarla Belçikalılarda başlangıç biçimiyle ve ondan sonra Bakuninci İspanyollarla İtalyanlar arasında karikatürleşmiş biçimiyle kışkırttığı bulanıklık ve kargaşalıktır." (F. Engels, **Almanya'da Köylü Savaşları**, s.30, Paris 1929)

Lenin'in düstur haline koyduğu gibi, Engels üç türlü mücadele sayıyor:

- 1- Teorik mücadele;
- 2- Politik mücadele;
- 3- Ekonomik mücadele...

Bu üç koldan mücadelenin "yoğun ortak merkezli saldırısı"nın yenilmez bir güç olduğunu söylüyor:

"Şurası teslim edilmelidir ki, Alman işçileri durumlarının üstünlüğünden yararlanmayı bildiler. İşçi hareketi hareket olalı beri, ilk kez mücadele üç yönde: Teorik, politik ve pratik ekonomik (kapitalistlere karşı direnç) yönünde bir o denli yöntem ve tutarlılıkla güdüldü. İşte, Alman hareketinin yenilmek nedir bilmez gücü, bu bayağı ortak merkezli saldırdır." (F. Engels, **age**, s.31)

O tarihlerde (Engels'in kitap önsözüne 4 yıl sonra, 1874 yılı kattığı ikinci bölümü yazarken) İngiliz hareketi kendi adacığında büzülüp kalmıştı. Fransız işçileri yaman bozgunlarıyla ezilmiş durumdaydı. Engels, o günlerin Alman proletaryasını: *"İşçi sınıfı mücadelesinin keşif kolu (öncüsü) konumunu tutmuş"* görüyor. Bu konumu koruyabilmek için yukarıdaki mücadele üçüzünü sıkı tutmanın gereğini anlatıyor. Teorik, pratik ve ekonomik mücadeleleri başarmak için iki tür çalışma ayırt ediyor:

1- Şeflere düşen çalışma: Basmakalıp kavrayışlar yerine, bir bilim durumuna gelmiş sosyalizmi bilim olarak incelemeyi birinci şart koşuyor. Bu koşul, sonra Lenin'in "mesleği profesyonel devrimci" kavramının Marksizmde ilk tohumu oluyor.

2- Yiğine düşen çalışma: Başlar bilimsel sosyalizmi özümledikten sonra, yiğın içinde üç cepheden konuyu işleyecekler:

- a) Propaganda: Benimsenilen kavrayışlar büyük bir çabayla ve son kertede "duru" ve açık olarak yayılacak,
- b) Partiyle;
- c) Dernek örgütleri güçlendirilecek...

"Bütün teorik sorunlar üstünde gittikçe daha çok aydınlanmak dünyanın yıllanmış köhne kavrayışları üzerine gelenekleşmiş lâkırdıların etkisinden gittikçe daha çok yakayı kurtarmak ve hiçbir zaman, sosyalizmin, bilim olalı beri, bir bilim olarak incelemeyi istediğini unutmamak, böyle edinilmiş olan sürekli daha duru, daha açık kavrayışları, her gün artan bir çabayla yaymak ve partiyle derneklerin (sendikaların) örgütlerini gittikçe daha güçlü sağlamlaştırmak olacaktır." (F. Engels, **age**, s.313)

Marksist teori nedir? Herşeyden önce softaca ezberlenecek bir dogma değildir. Lenin'in deyimiyle, bir davranış kuralıdır. Engels, 28 Aralık 1886 günü Wichnevetskaya'ya yazdığı mektupta bunu tekrarlıyor:

"Teorimiz bir dogma değildir. Devrim dünyasının birbirleriyle sıkı sıkıya bağlı, birbiri ardından giden bütün olaylar zincirinin canlandığı bir süreçtir."

Lenin: Marksizmi ortodoks teori alanında da geliştiren Leninizm, teorinin önemini aynı güç ve aynı enerjiyle yeniden işliyor. Leninizm, İkinci Enternasyonal'in külleştirmek istediği ortodoks Marksizm ocağını yeniden tutuşturdu ve yeni yeni alevlerle aydınlattı.

Burada Leninizmin bütün teori yayılımını anlatmaktan çok, konumuza yararlı olacak düşümlerinden kimilerini bağlamakla yetineceğiz.

Lenin, teorinin önemini göstermek için, bizzat burjuvazinin güttüğü taktikten örnek verir ve şöyle der:

"Burjuvazi yalnız zorla tutunmaz, belki yığınların göreneklerine bağlılığı, cesaretsizliği ve bitkinliği, bilinç ve örgüt yokluğuyla da tutunur." (Lenin, c.III, s.181)

Öyleyse, proletarya da sınıflar savaşını her alanda yayılım ateşler açarak yapacaktır.

Bize devrimci mücadele yapılırken teori temelini ne büyük bir güç ve enerji yarattığını gösteren şey, yalnız teorik düşünceler değildir. Bugün yeryüzünün altıda birinde sosyalizmi gerçekleştiren gerçek sosyalist partinin bütün varlığı da teori temelini gücüne dayanır. Gerçek sosyalizm varlığının büyük yapıcısı Lenin, sosyalizmin başarılı taktiğini bir sentez olarak bize armağan etmek için kaleme aldığı **Sol Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı** kitabında başarısının -ileride göreceğimiz ana unsurlarından- özellikle ve öncelikle iki önemli etkenini sayıyor: 1- Disiplin "çimento" etkeni; 2- "En güvenli Marksist teori tabanı üzerinde" doğma etkeni...

"Biricik doğru devrim teorisi olan Marksizm, Rusya için gerçekten yarım yüzyıllık olağanüstü özverilerin ve acıların, eşsiz bir devrim kahramanlığının, sıkıntı ve endişe verici araştırmaların, politik denemelerin, yanılmaların, incelemelerin, Avrupa'daki denemelerle karşılaştırmalar yönünde inanılmaz güçte kızgın savaşların meyvasıdır. Çarlığın dayattığı göçler yüzünden,

devrimci Rusya 19. yüzyılın son yarısında başka hiçbir ülkenin edinemediği denli uluslararası ilişkiler zenginliğine, tüm dünya devrimci hareketinin pratik biçimleri ve teorileri üzerine haber alma kusursuzluğuna ulaşmış bulunmak durumundaydı."

Demek, bir örgütün ne olacağını anlamak mı istiyoruz? Onun hangi teori üstünde kurulduğunu görmek yeter. Partinin temeli, hiç kuşku yok, herkesin bildiği ve söylediği gibi, Marksizm-Leninizmdir. Ve Leninci Marksizmde bütün teori sorunları bugün artık elle tutulurcasına, ulu bir cephanelik ve silah deposu gibi proletaryanın emrindedir.

Ancak Leninist olmak, yalnızca Leninizmin açık düşüncelerini ni belli sözlerle papağanca tekrarlamak değildir:

"Marksizme sadık kaldıkça nesnel olayların incelenmesinden gelişigüzel beylik lâflarla sıyrılmayız ve sıyrılmamalıyız." (Lenin, **Rus Devrimi ve Proletaryanın Devrimi**, 7.2.1906)

Marksizm-Leninizmde teorinin temeli nedir? Lenin'e göre teorinin temeli bütünüyle "devrimci davranışlar"dır:

"Hiç kuşku yok, sosyal demokratça teori işi ve davranışı çeşitli devrimci hareketlere dayanır." (Lenin, **Ne Yapmalı**)

"Gerçek sosyalistler bütünüyle devrimci hareketlere dayanırlar." (Marks-Engels, **Komünist Manifesto**)

Ne var ki, bu tanımlamalar da kısadır ve dolayısıyla yetersiz kalır. Marksizm - Leninizm teorisinin ayırt edici belirtisi, belgisi nedir?

1- Nesnel incelemedir. Lenin buna "bilimsel ayıklık" diyor (Marks'a göre evreni açıklama tarzı);

2- Devrimci ve örgütçü yetenektir (Marks'a göre evreni değiştirme tarzı).

İşte bilimsel sosyalizm bu iki karakterin en yüksek ve en canlı sentezidir.

"Marksizm, bütün diğer sosyalist teorilerden, durumun ve nesnel evrimin incelenmesinde gösterilen bilimsel ayıklığıyla ayırt edilir ama o da yetmez, bilimsel ayıklığı yığınların ve gene tabii şu ya da bu sınıfla bağlılık keşfetmeyi ve gerçekleştirmeyi bilen kişilerin, grupların, örgütlerin, partilerin güç ve yaradılışca ve devrimci girişim yeteneklerince gösterdikleri önemlerinin kesin olarak bilinip tanınışını şaşılacak bir tarzda birleştirmesiyle ayırt edilir." (Lenin, **Boykot Aleyhinde**)

Nesnel inceleme ve Marksist-Leninist açıklama ne demektir? Birbirini doğuran şu üç davranış demektir:

1- Canlı hareketten yola çıkmak: 1917 yılında Lenin'le "eski Bolşevikler" arasında bir tartışma açıldı. Lenin'in 1905 yılında sözünü ettiği, proletarya ile köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü formülü vardı. Eski Bolşevikler bu formülü 1917 yılında göremedikleri için mırın kırın ediyorlardı. Lenin onlara şu karşılığı verdi: Önce "*burjuva egemenliğini proletaryayla köylülerin diktatörlüğü izleyebilir ve izlemelidir*" demiştik. Şimdiki olay şudur: İki iktidar bir arada bulunuyor...

Bu yeni ve canlı olan "*olay, eski şemaların çerçevesine sığmıyor... O formül artık yaşlandı. Hayat onu formüller ülkesinden gerçeklik toprağına getirdi. Ona can verdi, kan verdi, onu somutlaştırdı ve işte onun içindir ki, hayat o formülü değiştirdi de.*"

Bunun üzerine Lenin bize canlı olaylara uymayı şöyle anlatıyor.

"Marksist, canlı güncelliğın açık olaylarını hesaba katmak zorundadır. Yoksa her teori gibi hiç değilse özlüğü ve genel olanı gösterebilen, gerçekliğin yalnız karmaşıklığını tahmin edebilen dünkü teoriye dört elle sarılıp kakılakalmaya zorunlu değildir. Teori, dostum, solgundur. Yeşil olan yaşamın ölümsüz ağacıdır." (Lenin, **Diyarşi**)

2- Olağandan değil, gerçekten yola çıkmak: Gene Ekim Devrimi'nin arifesiydi. Gene bolşevikler arasında bir tartışmadır esiyordu. 1917 yılında burjuvazi iktidara geçti. Köylü de bir tür burjuvadır. Onun da iktidara çıkması olanaklı değil midir? Lenin, evet diyor, olanaklıdır:

"Yalnız, durumu yargılayan Marksist, olağandan değil, gerçekten hareket etmelidir."

3- Sınıflar ilişkisinden yola çıkmak: Marksizm-Leninizm teorisinde canlı hareket halinde bulunan gerçeklik nedir? Sınıf ilişkileridir. Lenin der ki "*Marksist olan kişi hiçbir zaman sınıflar arasındaki ilişkilerin incelenmesi gibi sağlam bir temeli elden bırakmamalıdır.*"

Lenin 1905'ten beri formülleştirdiği "proletaryayla köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü" üzerine 1917 yılında şöyle diyordu: "*Bu sınıflar arasında bir ilişkidir. Bu ilişkiyi ve elbirliğini maddeleştiren somut bir kurum değildir.*"

Öyleyse bütün teorik inceleme ve açıklamalarda, bütün pratik devrimci ve örgütçü çalışmalarda gerçek sosyalistin sürekli göz önünde tutacağı pusula, içinde bulunduğu toplumun sınıf

ilişkileridir. Bilimsel politikanın karakteri, bilimsel sosyalizmin tutanağı, özgün sınıflar savaşıdır.

Buraya kadarki yoklamalardan şu sonuca vardık: Devrimci = sınıf ilişkileri...

Ancak sınıf ilişkileri de genel bir kavramdır. Onu biraz somutlaştıralım.

Sınıf ilişkileri deyince, bugün, somut olarak her ülke için ve dolayısıyla her sosyalist örgüt için, her parti için başlıca iki ana sınıf ilişkisi vardır:

1- Uluslararası, bütün dünya ülkelerindeki genel dünya sınıf ilişkileri;

2- Ulusal, yani bir ülke içindeki özel sınıf ilişkileri...

Öyleyse, teori bile bu iki sıra ilişkiye göre sınıflandırılmalıdır:

1- Başka ülkelerde geçmiş sınıf savaşlarının derslerinden çıkan, toplanan deneme ve formüller üzerine teori;

2- Partinin içinde bulunduğu ülkede geçen bütün sınıf savaşlarını ve tüm sosyal güçleri ve sosyal ilişkileri sistemleştiren teori...

Onun içindir ki, Lenin bize Marksist bilimi ve bilimsel sosyalizmi tanımlarken, genel olarak teorinin o iki özel karakterini daha canlı ve daha elle tutulurcasına veriyor:

"Bilim, birincisi diğer ülkelerin deneyimlerinden, özellikle diğer kapitalist ülkelerde söz konusu ülkeninkine benzer bir deneyimden ya da öyle bir deneyimin yanından geçmişseler onlardan yararlanmayı ısrarla ister; ikincisi, politikayı salt isteklere göre, kanaatlara göre, bir tek grubun ya da bir tek partinin bilinç ve hazırlık derecesine göre belirleyecek yerde, ülkenin içinde etken olan ve kımıldayıp etki yapan bütün güçleri, bütün grupları, partileri, sınıfları, bütün yığınları göz önüne almayı gerektirir." (Lenin, **Sol Komünizm**, s. 68)

"Marksizm bizi, sınıflararası ilişkide ve her tarihsel harekette bulunan somut özelliklerin açık seçikçe ve nesnel olarak incelenebilir hesabını tutmaya zorlar." (Lenin, **Seçme Yazılar**, c. III, s. 175)

Yukarıdaki pasajlardan pratik olarak bize düşen üç teorik çalışma alanı açılıyor:

1- Başkalarının deneyimlerinden ders çıkarmak: Bütün dünya hareketinden ve özellikle diğer kapitalist ülkelerde özel olarak bize benzer ya da bizimkilere yakın deneyimler geçirmiş ülkelerde olan bitenlerden "yararlanmak";

2- Varolan kendi sınıf ilişki ve hareketlerinin doğru hesabını tutmak: Buna daha çok kendi ülkemizde görülen genellikle işçi ve halk, özellikle sosyalist hareketlerin ve varolmuş bulunan sınıf ilişkilerinin bilançosunu elden geldiğince özetle yapmak, onların mantık sonuçlarını çıkarmak;

3- Özel tema ve şemaları değil, nesnel ve sosyal güçleri göz önünde tutmak: Yani örneğin kafamızda milyarlarca voltluk bir ampul gibi yanan bilimsel sosyalizm bilincimizi gözlerimizi kamaştırmasın. Dünya proletaryasının devrimci ülkesünü en bütünüyle, en özlü ve en ortodoks kaynaklarından alıp içe sindirmeye uğraşmak ne denli boynumuzun borcuysa, en az o denli içinde bulunduğumuz çevrenin sınıf ilişkilerini incelerken gelmiş geçmiş olayların hakkını yememek, nasılsalar öylece kavranılmalarına ve pekiştirilmelerine uğraşmak da görevimizdir.

Ayrıntılarına girince daha iyi göreceğiz. Örgüt konusunda kitabın yazdığı ideal ilkeleri hayatta göremeyince, şu ya da bu kafanın içinde aynı şeyleri buluvermiş görünmekle sorunu çözümlenmiş saymayacağız. Bu ilkelerin somut hayatta hangi kerteye dek, nasıl ve neden uygulandıklarını arayacağız; kafalarda olduğu kadar, çalışmalarda da ve sözde olduğu kadar işte de o ilkelerin uygulanmasına uğraşacağız.

İşte burada yapılan araştırmalarımızın teorik sehпасı özellikle de bu üç noktada toplanacaktır. Onlara basarak yürüyeceğiz ve onları bütün ileride gelecek ayrıntılarıyla açıklamaya, geliştirmeye çalışacağız. Teorik tutamağımız bunlar olacak.

Teori sehparamızı böylece kurduktan sonra, bu üçüzün sentezini partimizin teorik güncelliğine özet olarak uygulamayı deneyelim.

Parti için bugün teori deyince, özellikle aydınlatılmasını ve üzerinde durulmasını farz bildiğimiz ikişerden dört sorun akla geliyor. O dört sorunun planı şudur:

I- Teorik olarak teori:

- 1- Neye ve neden teori?
- 2- Kime ve nasıl teori?

II- Pratik olarak teori:

- 1- Partinin yapısı bakımından teori.
- 2- Ülkenin kültürü bakımından teori.

I- TEORİK OLARAK TEORİ

1- NEYE VE NEDEN TEORİ:

Bizde sanıldığından çok genelleşmiş bir kanaat var: Parti şimdiye dek hep teoriye önem verdi, pratiği ihmal etti denir. Ya da bu düşünce şöyle anlatılır: Bizde yeteri kadar teorisyen var ancak pratikçilere muhtacız. Bu görüşte üç yan var:

- a) Haklı olduğu yan,
- b) Haksız olduğu yan,
- c) Karıştığı yan...

a) Haklı yan: Yukarıdaki görüşte doğru bir yanın bulunduğunu anlaşılmasın. Yani yukarıdaki görüşe hak veririz görünen neden, o görüşün nedeni var demek istiyoruz.

Neden kimileri bizde teoriyi "fazla" buluyor? Göreceğiz. Türkiye'de bilimsel sosyalizm, önce bir aydın davranışı olarak başladı. Ve çok kez sosyalizmin bütün çabalarını yayın alanında merkezileştirdi. En çok işitilen ve izlenim bırakan şey legal yayınlardı.

Ne var ki, bu yayınların tümüne bir göz atılacak olursa, orada sistematik bir ülkü propagandasından çok sosyalizme şöyle böyle değinen, plansız, dağınık makale parçacıkları görülür. Bu sistemsiz tarz sekterleşmekte gecikmedi.

Zaten burjuvazinin baskısı da başlamıştı. Bu koşullar altında yığınlarla temasta bulunan hareket bölümü yeni koşullara uygun yeni biçimler kazanırken, görünürde kalan yayınlardan yığınlaşmak isteyenler, istemeyenleri birlikte sürükleyerek ömürlerini tükettiler. Harekette bürokrasi ve sekterizmle başlayan sapıtma epey gürültülüce çöküşlere uğradı.

Yığın hareketinden inatla uzak kalan bu başlangıç, birçoklarına teoriciyi suçlama fırsatını verdi. Çünkü bu birçokları, bürokrasiyi ve sekterizmi "teori" sayıyorlardı.

b) Haksız yan: Bizde teoriyi fazla görenler, genellikle Marksizm-Leninizme göre teorinin aslında tereddüt ediyorlar.

"Teori bütün dünya işçi hareketi deneyimlerinin sentezleşmesidir." (Stalin, **Leninizmin Sorunları**)

Ve Lenin'in yukarıda pekiştirdiğimiz üçüzünü hatırlamıyorlardı.

Bugün bütün dünya hareketinin deneyimleri, biricik dünyanın gerçek sosyalist partisince (3. Enternasyonalce) sentezleştiriliyor. 2. Enternasyonal çağının dağınıklığından kurtulmak ve

örneğin, Lenin'in içinde savaştığı mahşer durumunu müzeye kaldırmış olmak, her sosyalist partinin o büyük işte taşıyacağı yükünü oldukça hafifletmiştir.

Ancak, hiç unutmaya gelmez: Yalnızca hafifletmiştir, yoksa büsbütün ortadan kaldırmış değildir.. Ne kadar geri, genç olurlarsa olsunlar, bütün uluslararası örgüt şubeleri, elbet dünya işçi hareketinin deneyimlerini sentezleştirmekte bir iş bölümü düzeyine girmek zorundadırlar.

Oysa, uluslararası genel hareket teorisi yetemez. Her şube kendi alanında kendi sınıf ilişkilerini formüleştirmek zorundadır. Benzer ülkelerin denemelerinden ders alınacaktır. O derslerde edinilmiş kendi kanaatlarını öne sürmek yetmez. Kendi ülkesinin sosyal güçlerini göz önünde tutarak, bizde yaşanılmış ulusal deneyimler teorileştirilmiş midir? Hayır.

Öyleyse bizde teori, fazla olmak şöyle dursun, eksikten de daha aşağıdadır. Eğer teoriyi bir sistem, bilimsel bir sentez sayıyorsak, teorinin en canlı bölümünde büyük bir yoklukla karşı karşıyayız.

Ortada teori denilen şey yokken, teorisyenler çoktur demek neye benzer? Deniz bulunmayan bir ülkede herkesin anadan doğma kaptan olduğunu ilân etmesi kadar saçma olmaz mı?

c) Karıştırılan yan: Sosyalist çalışma demek teori ve pratiğin sentezini yapmak demektir. Lenin sosyalist partinin daha temellerini atarken, bu sentezin, yığın içinde başlıca üç tarz savaş yapmak demek olduğunu pekiştirir:

- a) Ajitasyoncu savaş,
- b) Propagandacı savaş,
- c) Örgütçü savaş..

Ancak bu üç tür savaşmanın hep birden uygulanması ve gerçekleştirilmesidir ki, sosyalizm savaşını yaratır. Bunlardan biri eksik olsa, yapılan savaş sosyalizm savaşından başka bir şey olur.

Bizde şimdiye dek bu üç başlı mücadele bütün anlamıyla birbirine koşut ve eşit çapta başarıldı mı? Hayır.

Gerçi her üç alanda da başka atılışlar yapılmadı değil. Ne var ki, o atılışlarda bilimsel sosyalizmin bütün karakterleri gerçekleşti denilemez. Söylenen söze değil, işe bakarsak, şimdiye dek Türkiye'de sosyalizm savaşı sehпасının üç ayağı şöyle durmaktadır: Birinci ayak (ajitasyoncu savaş) oldukça ve ikin-

ci ayak (propagandacı savaş) da şöyle böyle uygulandı. Ama üçüncü ayak (örgütçü savaş) her zaman sakat kaldı. Onun için de, kurduğumuz sehpa ikide bir devrilip durdu.

Bununla birlikte, partinin gerçek sosyalistçe örgütlenmesi işi, aslına bakılırsa, dünya sosyalizminin hemen birçok şubesinde bizden iyi değildir.

Bunu teselli bulalım, ya da sorunu önemsiz görelim diye söylemiyoruz. Derdin uluslararası ölçüde bir hastalık, bir zaaf olduğunu bilincimize geçirmemiz için anıyoruz.

K. E. Manuilski, Komünist Enternasyonal'ın 1930 Plenumunda, güzel ajitatorlerimiz ve propagandacılarımız var fakat biz örgütçülere muhtacız diyordu. Dert buradadır. Soruna bu açıdan bakmalıyız.

Ajitasyon ve propaganda sözle ve yazıyla yapılır gider. Örgüt, organizasyon ise, iş içinde ve madde yapısı olarak yığınlar ölçüsünde ve yaşantıda gerçekleştirilir.

Kapitalist düzenin egemen kültüründen az çok çimlenmiş olan bizler, devrimci teori üzerinde kökten, altı üstüne getirilmiş, bambaşka ve yepyeni bir eğitimi edinleştirmeliyiz. Bu olgunlaşmadıkça, ister istemez burjuva biliminin genel karakterlerini, yani kitabılığı ve hayattan kopuşmayı, kitapça soyutlaşmayı gerçek sosyal bilimin karakterleriyle karıştırabiliriz.

O zaman bize öyle gelir ki, ajitasyon ve propaganda salt teoridir, örgüt ise salt pratiktir. Leninizmin savaş üç ayağı (ajitasyon, propaganda, örgüt) öyle iki parça edildi mi, artık kolayca ajitasyon ve propagandayı teori yerine koyar, örgüt çalışmalarını da pratik sayarız.

Bizde şimdiye dek ağır basan çaba hep ajitasyon savaşı olduğuna göre, şimdiye kadarki faaliyetimizi salt teorik çalışma ve kendimizi de saf teorisyenler sırasına geçirmekte hiçbir sakınca görmeyiz. Ve sanırız ki, bizde "teori" ya da "teorisyenler" pek çok, "pek fazla"dır.

Bu kanaatle bilinçaltımız bize bilimsel örgütçü çalışmanın çok kusurlu olduğunu anlatmak ister. Ne var ki, bugün gerçek sosyalist parti gibi devrimci proletaryanın bilinçli öncüsü olan bir örgüt, salyangozlar gibi, sümüklüböcekler gibi içgüdüleriyle kımıldayamaz, ya da uykuda gezerler gibi bilinçaltıyla hareket edemez. Çetin savaşımızın yeraltı karanlığında kalan eksik geldikleri bilince çıkarmak gerekir.

Hiç karıştırılmaya gelmez. Bizde fazla olan şey teori değildir. Hatta gerektiği gibi ajitasyon bile fazla değildir. Ama eksik olan bir yan vardır: Gerçek örgütçü çalışma çabası eksiktir.

Yalnız, örgütçü savaş da bütün sosyalizm savaşları gibi ne tek başına bilimsel ve ne de tek başına teorik bir mücadele değildir. Aynı zamanda hem pratik, hem teorik bir çaba ve savaştır.

Marksizm-Leninizm dünyayı yalnız gözlem yapmanın teorisi değil, pratikçe değiştirmenin de teorisi ve örgütçüsüdür.

Bize örgütçüler çok gerekli demek başka şeydir, bize artık pratikçiler gerekiyor demek başka. Hele bize artık teori gerekli değil, çünkü Leninizm herşeyi söylemiş, ona yeni bir şey mi katacağiz sofizmine sapmak, Leninist Marksizmin ruhunu inkâr eden onulmaz bir ayrılık olur.

Kıssadan hisse: Burada bütün bütüne Hegelci bir diyalektikle karşı karşıyayız. Sayıyla insafa gelelim ve kendi kendimizi tanıyalım. İş tamamen tepesi taklaktır. Teorik mücadele bizde fazla değil, acınacak kertede eksiktir.

Şimdiye kadar geçirdiğimizi, savaş ve çalışmalarımızı göz önünden resmi geçit yaptırarak bakalım. Ne göstereceğiz? Yalnızca pratikçilik göreceğiz. Oysa: "*Pratik, teori yanından aydınlatılmadıkça, karanlıklar içinde serserice başıboş gezer.*" (Stalin, **Pratik ve Teorik Leninizm**, Paris 1925)

"Karanlıklarda serserice gezmek"... Üstümüze alınelim, alınmayalım, bu söz bizim için epeyce doğru ve öz anlatışlı tanımımızdır. Hepimiz iyi kötü pratisyenler olduk. Ne var ki, genel olarak daha çok pratisyen kaldığımız için, hep iyi değil, kötü pratisyenler olduk.

Her gün kurduğumuz yapıların çöken temellerinde eksik kalan önemli bir harç da teoridir. Teori temelsizliği, sürekli pratik yıkılışları getirdi. Bilimsel sosyalizme göre, pratiksiz teori köksüz bir ağaçsa, teorisiz pratik de bir kör kütüklüktür. Biz kör kütük kaldıkça, ister istemez köksüz ağaçlara dönüyoruz. Kuru kütüğü toprağa gömerek, boş yere kök ve filiz salmasını bekliyoruz. Unutuyoruz ki, bizim teorimiz en yüksek pratiğimizden başka bir şey değildir.

Engels'in savaş üçüzünü bir daha anmanın sırasıdır:

- 1- Teorik savaş,
- 2- Politik savaş,
- 3- Ekonomik savaş...

Gelişim tarihçemize bakarsak, ne görüyoruz? Engels'in önerdiği üç başlı biricik savaştan, yalnız ortadakinin, ikincinin, yani politik savaşın biricik denecek kertede önemli sayıldığını görüyoruz. Sosyalist hareketi bir ağaca benzetirsek, politik mücadele bu ağacın gövdesini, ekonomik mücadele köklerini, teorik mücadele yapraklarını ve meyvalarını biçimlendirir. Bizde sosyalist mücadele ağacının ne meyvası, ne de kökleri var denecek durumdadır. Yalnız gövdeyiz, demek kütüğüz!

Eğer köksüz ve meyvasız ağaç olabilir sanılıyorsa, bizde de "efradını cami, ağyarını mani" (bütün bireylerini [içine] almış, başkalarını atmış) gerçek sosyalist hareketi vardır denilebilir.

Burjuva basınının ikide bir diline doladığı bir deyimini hatırlıyoruz: "Komünist taslakları!" der dururlar:

Eğer siz de benim gibi merak edip İbrahim Alâeddin Beyin başkanlığında derlenmiş ve 1930'da İstanbul Kanaat Kütüphanesi'nde basılmış olan **Yeni Türk Lugatı**'nin 1081. sayfasına bakarsanız orada şunları okursunuz: "*Taslak (isim): İlk plan, bir eserin ilk şekli, şema, henüz ikmal ve islah olunmamış (bütünlenip düzeltilmemiş) olan şey.*"

Bu tarafsız sözlükçe yapılmış tanımdan sonra kimsenin kızmaya hakkı yoktur sanırım: Taslak bir burjuvazinin karşısında, taslak bir işçi hareketi, olağanüstü bir olanaksızlık sayılamaz.

Oysa Leninizm, insanı sele kapılmış bir saman çöpü gibi görmez. İnsan hiç değilse akıntıya karşı yüzmeyi bilen canlı bir balık gibi aktif bir yaratıktır. Marksizm bunu bize fazlasıyla öğretiyor.

Kapitalizmin emperyalizm konağındayız. Bu konakta toplum biricik bir dünya ekonomisi biçimine girmiştir. Bu biricik egemen ekonomi temeli üstünde iki ayrı dünya cephesi yükseliyor:

- 1- Proletaryanın devrimci cephesi;
- 2- Finans oligarşisinin gerici cephesi...

Her iki cephenin de "ileri" ya da "geri" bölgeleri vardır. Ancak şurası kesin ki, devrimci cephe tüm dünya ölçüsünde bir tek öncü tarafından yönetiliyor: 3. Enternasyonal.

O birliğin karşısında gericilik cephesi durmadan birbirleriyle gelişen parçalara ayrılmıştır.

Bu politik görünüş, ideolojiler ve teoriler alanında da yankılarını yapar. Karşımızdaki burjuvazi ne ve kim olursa olsun, biz biricik dünya devrimi cephesinin militanları olduğumuzu, bir kaynaktan moral, ışık aldığımızı unutmamalıyız.

Dünya devrimi teorisi üstün bir evrensellik kazanmıştır. Çöken gericiliğin ise ideolojik, teorik iflâsı önündeyiz. Onun için taslak bir burjuvazinin karşısında bulunmayı, taslak bir öncü durumunda kalmak için gerekçe gibi göstermek, politikada fatalizmden, siyasal kadercilikten başka bir şey olamaz.

a) Ekonomik savaşta gerilik: Politik savaşta yetersizlikle el ele verince bizi yığınlardan soyutladı; bunu ileride (legalite ve ilh.) konularında açacağız.

b) Teorik savaşta gerilik: Bizi devrimci ideolojiden bir hayli soyutladı. İdeolojik kaygısızlık en sonunda gerek teori, gerek pratik bakımdan konfüzyonizme kardı.

Anarşik ve oportünist "fikir ayrılıkları"nın ortaya çıkmasına belki yalnız teori geriliği neden olmamıştır. Ama oportünizmlerin hemen ve kolayca parti içinde teşhis ve tedavi edilemeyişlerine, oportünizmlerin türlü maskeler altında uzayıp gitmelerine başlıca neden teori kaygısızlığımızdır.

Dediğimiz ekonomik ve teorik savaş gerilikleri yığınlardan uzak ve karanlıkta (teori aydınlığından ötelelerde) yaşayan (!) -böyle bir yaşayışın ölümden farkı bir yana- bir politika ucubesini doğurdu.

Kolu, budu kopuk bir politika. İşte, bugünkü ilkelliğimizin tanımlanması budur: Kötürüm politikacılık...

Bu, Lenin'in genel deyimiyle hem beyinsiz hem de kolsuz kanatsız dar pratikçilik, kafasız işgüzarlıktır. Ancak bu hastalık, öldürücü ve ilaçsız dert değildir. Kardeş partilerin yakın ve uzak geçmişleri bize bu yönde daha çok tereddüte yer vermeyecek kadar açık dersler veriyor. Lenin kendi sosyalist partisinin "en güvenli teori temeli"ni atarken, o zaman solcu geçinen sapıtmayı, sosyalist devrimci oportünizmini en cılız yerinden yakalayıp şöyle sergilemişti:

"Svoboda'da (teröristlerin yayın organlarında) iyi iş görmek için ne gerekiyorsa hepsi var; hepsi en iyi dileklerle dört başı mamurdur. Bununla birlikte her şey ancak kargaşalığa varıyor. Nedeni şu ki, örgütün zaman içinde sürekli uzanışını parmakla gösterirken, Svoboda devrimci düşüncenin, sosyal-demokrat teorisinin aralıksız sürüp uzaması gerektiğini anlamak istemiyor."
(Lenin, **Ne Yapmalı?**)

Demek:

1) En iyi "iyi dilekler" yeterli olamaz.

2) Örgütün sürekliliğini ve tutkunluğunu dilemek de yeterli olamaz.

3) Devrimci proletarya partisinin sosyalist çabası gerçek sosyalizm teorisinin sistemleşmesi ile güçlenir ve bilincini bütünler.

2- KİME VE NASIL TEORİ:

Engels, sosyalizm bir bilim olalı beri, ona bir bilim işlemi yapmak "özellikle şeflerin görevidir" diyor.

Bu sözü papağanca ezberlersek, teorinin yalnız "baş"ların tekelinde bir ayrıcalık, şeflerin tekeline girmiş bir muştululuk olduğu sonucuna varırız. Ve bir kez bu tekel soyutlamasına vardık mı, artık teoriyi "baş"ların da "baş"ı içinde, yani kafaların bilinmez dehlizlerinde tüneyen, esrar parçalayıcı bir zümrüt-ü ankaya benzetebiliriz. O zaman teori, büyülü kuruntulara benzeyen, "ismi var, cismi yok" bir kuştur artık!

Kuşkusuz, kapitalist çerçeve içinde, proletaryanın keşif kolu savaşçıl bir örgüt olduğu için, pratik kertesinde teoride de merkezîyetle işlemek zorundadır. Yani bütün parti üyelerinin aynı derecede teorisyen olacağını düşünmek bir ütopya olur.

Bununla birlikte, hiç değilse kadronun teorice minima bir dağarcığı bulunmadıkça, hareketin, hele teorik parti mücadelesinin başarılı olacağını ve beklenen yayılımı bulacağını ummak da, daha az ütopya sayılamaz. Ancak, teorik mücadeleyi kadronun, yani parti aygıtının da beş on "baş"ında tekelleşmiş saymak, hele bizde olduğu gibi, salt "baş"ların da "baş"ları içinde Şark hizmeti mahkûmiyetiyle hapsedmek, Marksizm-Leninizmin teori kavrayışını boykot etmek olur.

Nitekim, Engels'in birinci cümlesi, teorik mücadele yalnız şeflerin görevidir demiyor; sosyalizmi bilim olarak incelemek "özellikle" şeflerin görevidir diyor. Yani, elbet her ekonomik ve politik mücadele gibi, teorik mücadeleyi de o beş on baş yürütecektir. Ama "gütmek" ile "yapmak" farklı şeylerdir. Gerçek sosyalist parti devrimi güder, fakat devrimi yapan işçi sınıfı başta olmak üzere kitlelerdir.

Yalnız keşif koluyla devrim yapılamayacağı gibi, yalnız şeflerin, o da kafaları içinde tutuklu kalmış -ve dolayısıyla bilimleşmemiş- öznel kanaatları ve dünyayı yutmuş bilginlikleri de teoriyi yapmaya ya da geliştirmeye yetmez.

Lenin, Marksist teorinin yığın okulunda okuyup yetiştğini söyler. Yani devrimci teori sınıf ilişkilerinden ve sınıf savaşlarından doğar. Ancak, bu, teorik çalışmanın söz yerindeyse, çevreden merkeze ve tümevarım aşamasıdır. İkinci aşama teorinin en yüksek sentezlerine ulaştıktan sonra, merkezden çevreye doğru, adeta tümdengelimsel hareketlerdir.

Engels'e göre:

1) Özellikle başlar, sosyalizmi "bilim olarak inceleyecek"ler;
2) "Ondan sonra görev, böylelikle kazanılmış" kavramları, bütün bütüne "durulaştırmak" ve "her gün artan bir gayretle yaymak"tır.

İşte, Marksizm-Leninizmin "teorik savaş" dediği şey budur. Aynı zamanda hem çevreden merkeze ve hem de merkezden çevreye doğru diyalektik bir akışla olan ve yok olan sürekli ve dinmez bir mücadele sürecidir. O süreç, teori çabasını ve mücadelesini gerçekleştirir.

Bu çapta teori çalışması, her mücadele gibi, teorik mücadelenin de bütünüyle parti yapısı içinde yaşayan ve çarpışan bir varlık olmasını gerektirir. Teorik çalışma bütün partililer için elle tutulur, anlaşılır ve herkesin kavgada tuttuğu mevziye göre katıldığı bir hareket haline gelmeyi ısrarla ister. Ancak öyle en küçüğünden, en belirsizinden en büyüğüne dek bütün birey denemelerinin kollektif parti formülleriyle değiş-tokuş edilmesidir ki, bir partinin içinde teorik mücadele var kanaatini uyandırır; devrimci hareketi meyvalarıyla besler.

II- PRATİK OLARAK TEORİ

1- PARTİNİN YAPISI BAKIMINDAN TEORİ:

Zorunlulukları bilince çıkarmak, onları yarından çok yenmek olur. İnsanın doğayla mücadelesinde, doğa güçlerinin "zarar"lılığını "yarar"lılığa çevirisi, yani doğaya üstün gelişi, doğa yasalarını bilincinde saptamasıyla yapılır.

Doğayla mücadelenin, toplumsal mücadeleden bu noktada farkı, birinin insanla madde arasında, diğerininse insanla insan arasında olup bitmesinden ileri gelir. Toplumsal bir mücadele olan sınıflar savaşında öyle aşamalar vardır ki, oralardan hemen her parti geçecektir. Bu aşamaların kaçınılmazlıkları bilinç içine ne denli çabuk yerleştirilirse, o denli kolay aşılır.

Bu noktaya ileride gene dönmek üzere, şimdilik partinin bulunduğu aşamada, parti yapısının gerektirdiği önemli bir kaçınılmazlığı bilince çıkarmaya uğraşalım.

Teori olarak teoride gördüğümüz boşluklar hiç kuşkusuz partinin yalnız teori alanında kalamayacak; yapısına da yankılar yapacaktı. Kuşku yok, parti henüz emekliyor, henüz iki ayağı üstünde yürümeyi iyice beceremiyor. Her çocukluk çağı için böyle bir başlangıç kaçınılmazdır.

O başlangıç, öznel çabalarımız ne olursa olsun, nesnel manzaraları ve eğilimleri bakımından bütün kardeş partilerin çarçabuk ya da yavaş yavaş geçirdikleri aşamaları ister istemez geçecektir ve geçiyor. Bugünkü aşamada görülen bizim özelliklerimiz, 1901 ile 1902 yılları Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin beş aşağı on yukarı ta kendisidir. (Asıl aşamanın yılı yılına yaklaşık tahminini ileride yapacağız.)

İnanmayan varsa, onunla ileride ayrıntılarına gireceğimiz bu konu üzerine, Lenin'in o zaman yazdığı şu birkaç satırı okuyalım:

"Partimiz herşeyden önce henüz ancak biçimlenmesini yapıyor ve hareketi sapıttırmak tehdidinde bulunan devrimci düşünüşün akımlarına son vermekten uzaktır. Bir zamandan beridir, sosyal demokrat (o zamanki Marksist) olmayan devrimcilerin dinginlik döneminden sonra gelmiş bir şiddetlenişine tanık oluyoruz. Bu koşullar içinde ilk bakışta 'belirsiz' görülen bir yanlışlık en acıklı sonuçlar verebilir ve fraksiyon çatışmalarıyla nüansların sınırlarının güçle çizilmesini uygunsuz ve gereksiz saymak için kör olmak gerekir.

Rus sosyal demokrasininin geleceği, uzun yıllar için şu ya da bu 'nüans' sağlamaştırılmasına bağlı olabilir." (Lenin, **Ne Yapmalı?**)

Sonuç:

1- Partimiz henüz biçimini ve fizyonomisini alıyor.

2- Bu oluş ve yok oluş başlangıcında devrimci düşüncenin bitmez tükenmez akımları hareketi sapıttırabilir.

Buraya dek 1902 RSDİP ile partimiz arasındaki benzerlik, parti tarihinde şöyle böyle dirsek çürütmüş olanlar için ilk bakışta bellidir.

İlk iki noktada, şimdilik yalnızca uyduğunu kabul ederek şu konuyu ilgilendiren son iki nokta üzerinde biraz duralım.

3- Marksist olmayan devrimcilerin şiddetlenişleri: 1902 Rusyası 1905 devrimine doğru devrimci dalganın kabarmaya başladığı bir ülkeydi. Çarlığa karşı silahlarını bileyen çeşitli sosyal sınıflar gittikçe devrimcileşiyorlardı.

Lenin, o manzarayı görüyor ve proletarya öncüsünün Marksist olmayan devrimciler alevleniş karşısında, hatta o devrimcilerin proletarya partisine doğru coşkunca akışı önünde bulunduğunu hatırlatıyor.

Bugün emperyalizmin o zamanki başlangıç konağında değiliz. Genel bunalımlar dönemi içindeyiz. Yani zaman başka zamandır. Gene, Türkiye’de bulunuyoruz. Yer de değişmiştir. Ancak “Marksist olmayan devrimcilerin alevleniş” noktasında -elbet zaman ve yer farkı göz önünde tutulursa- o zamanki Rusya ile şimdiki Türkiye arasında benzerlik bulunabilir. O benzerliği belirleyen iki önemli etken vardır:

a) Ulusal etken: Türkiye’de kapitalist gelişimin birdenbire ve en domuzuna sermaye biriktirici koruma yöntemleriyle şiddetlenişle karşı karşıyayız. Bu durum şiddetle proleterleşmenin iç ve özel nedenidir.

b) Uluslararası etken: Dünyada kapitalist çöküşün, birdenbire ve onulmazcasına bunalım uçurumunda bocalayışıyla karşı karşıyayız. Emperyalizm bunalımının uzayışı ve artışı, Türkiye gibi geri ülkelerde, Türkiye gibi iliklerine dek silahlanmış görece bir bağımsızlıktan egemen sınıflarını umulmaz bir yoğunlukta yararlandıran iç pazarı henüz boş ve güvenli olan yerlerde, her türlü sosyal uğursuzlukların ve hatta doğal afetlerin yükünü çalışan halk tabakalarının bir deri bir kemik haline gelmiş sırtına yükletir. Bu durum ileri ülkelerde yıllar ve hatta yüzyıllarca sürmüş olan bir süreci orta sınıfların mülklerinden edilmesini birkaç yılın çerçevesi içine sığdırmaya uğraşır.

Özetçesi, o iki karşıt elektrik yükü gibi atmosferi dolduran ulusal etkenle uluslararası etken her gün çalışkan halk (işçiköylü) yığınlarının üstüne binbir yıldırım düşürüyor. Bu yüzden yığınların görülmedik bir radikalizasyonu ile yan yana ve iç içe dehşetli facialar dolu bir proleterleşme alıp yürüyor.

Ulusal yapının göreceli istikrar görüntüsü ne olursa olsun, dünyada sınıf olarak kapitalizmin genel çöküşü, yani evren devrimi her gün kabaran bir oldu bitti hazırlıyor. Bu tarihsel dönüm noktasında orta sınıfların parçalanışları ve radikalleşmeleri gereği gibi

Marksist olmayan devrimci eğilimlerin en devrimci ve hatta biricik devrimci olan gerçek sosyalist partiye doğru yönelmelerini arttırıyor. "Marksist olmayan devrimcilerin alevlenişi"ni gerektiriyor.

İşte burada zıt yönde saldıran iki akıntı birbiriyle çarpışarak anafolar, girdaplar çeviriyor.

a) Partinin gelişimi bakımından: Sunuş'ta işaret ettiğimiz durum oluyor. Keşif kolu çete savaşından meydan savaşına doğru açılıyor ve açılmak zorunda kalıyor. Hareket partileştikçe *mitlaufer*'ler, çeteciler, devrimci ordu disiplinine gelemeyen küçükburjuva unsurlar, başka sınıfların devrimcileri merkezden dışa doğru, partiden ötelere doğru yerçekimine ve akıntıya kapılıyorlar.

b) Ülkenin gelişimi bakımından: Az önce andığımız durum oluyor. Öncü, biricik sosyal kurtuluş yolunda biçim ve güç edindikçe, yabancı sınıflarda ortaya çıkan hoşnutsuzluklar, proleter olmayan sınıflara henüz "allahaismarladık" demiş, taze proleterleşmiş ama aslını unutmamış unsurların derinden derine radikalleşmeleri devrim yoluna yönelmek zorunda kalıyor.

Hareket partileştikçe radikalleşen yığınların, devrimcileşen orta sınıfların çekim merkezi ve odağı parti oluyor. Tekelci sermayenin baskısına ve ezişine dayanamayan küçükburjuva unsur, başka sınıfların devrimcileri, merkeze doğru, dışarıdan partiye doğru yerçekimine ve akıntıya tutuluyorlar.

Demek bizde de "gerçek sosyalist olmayan devrimcilerin bir alevlenişine tanışız." Bu durumun 1902 Rusyası'ndan farkı, çok daha karmaşık, çok daha çelişkili ve çok daha evrensel bir derdin belirtileri oluşunda toplanır.

4- Nüans ve fraksiyon sınırlarını çizmek: burada da "kitap"la "hayat"ın ayrılığını görüyoruz. Öznel hazırlık kertesini ve çabaları ne olursa olsun, nesnel etkenlerin nasıl ağır bastığını bir daha anlıyoruz.

Bugün bilmeyen yoktur: Gerçek sosyalist partiler içinde fraksiyon, grup, gruplaşmalar ve nüanslar örgütsel anlamıyla yasaktır. Gerçek sosyalist partiyim diyen partimiz için de bu genel formül egemendir. Öyleyken, çelik sosyalist bükülmez ve kırılmaz birliği ve türdeşliği henüz parti hayatında da dilenilen ve ulaşılmaya çabalanan bir aşama değil midir?

Yukarıda değindiğimiz çelişkili ve karışık akımların çıkardıkları anafolar ve çevirdikleri girdaplar, keskin bir özeleştirir

bendiyle pekiştirilip istikrarlaştırılmadıkça ve sağlam bir teori kanalından serbest akımla istenilen doğrultuda yöneltilmedikçe, bölümlülükten ve "yamalılıktan" kurtulmak sanıldığı kadar kolay olamaz ve olmayacaktır.

Bölümlülük, yamalılık gerçek sosyalist partiye sığmaz: İnan-dık! Ancak bu aksiyom, "henüz biçimlenişini yapan" partimizde gerek öznel (örgütün gelişim aşaması), gerek nesnel (sosyal yapının özellikleri) gibi etkenler yüzünden "henüz" olgunluğunu bulmuş ve "devrimci düşünüşün akımlarına bir son vermiş olmaktan uzaktır."

Kaçınılmaz bir aşamayı geçmekteyiz. Parçalılıktan, yamalı bohçalıktan ne zaman kurtulacağız? Özeleştiriden bambaşka bir şey olan kısır fraksiyon iç çekişmelerinden ve iç illetinden ne zaman atlayıp geçeceğiz?

Bu aşamayı geçmek de, atlamak da bir kaçınılmazlıktır dedik. Kaçınılmazlıkları bilince çıkarmak yarı yarıya yenmek olduğuna göre, ilk iş grupçuluğun (hizipçiliğin) kaynaklarını bulmak, nedenlerini açıklamak, grupların karakteristiklerini belirtmek ve kesince ve köktence ortadan kalkmaları için hazırlanmak olmalıdır.

Bununla birlikte, her bakımdan olduğu gibi, burada da sağ-duyuyla iş görmeye kalkmayalım. Bizden önce, kardeş partiler kendi tarihçelerinde bu derdin ilacını nasıl buldular? Daha son davranan Leninizm, o hastalığın karşısında ne yaptı? Bir doktorun bir hastalık karşısında yaptığını, yani: 1- Teşhis; 2- Tedavi yaptı.

a) Teşhis: Eğer ortada bir bölünme zinciri, bir parçalılık varsa, salt "gerçek sosyalist partilerde fraksiyonculuk yoktur" formülünü bir dogma gibi tekerleyerek, dolayısıyla olmuş şeyleri inkâr etmeye kalkışmak, avcı karşısında kafasını kara sokup, kötü gerçekliği yok saymaya çabalayan keklik kadar gülünç ve kuşbeyinli olmak demektir.

Tersine, dupduru bir fraksiyon pehlivanlığı değil, bir gruplaşma başlangıcı bile daha sezilir sezilmez -kardeş partilerin tarihçelerinden alınan deneyim ve derslere dayanarak- hemen kuyruğundan yakalanmalıdır ve parti alanında en aman vermezcesine sergilenmeli, çarmıha gerilmelidir. Çünkü "partimiz ancak henüz biçimlenişini yapıyor." Gerçek sosyalist olmayan devrimcilerin bir kaynaşmasına tanık oluyoruz Bu koşullar için-

de, ilk bakışta en 'belirsiz' (görünen) bir yanlışlık en acıklı sonuçlar verebilir. (Lenin)

Teşhis için ne yapılmalı? Lenin usta bunu bize iki sözcükle öğretiyor: "*Fraksiyon çekişmeleriyle nüansların sınırlarını kuvvetle çizmeli.*"

Bu yapıldı mı, artık sınırlar bellidir ve konfüzyonizm alıp yürüemez.

b) Tedavi: Yukarıda söylediklerimiz yalnız fraksiyonculuğun teşhis edilmesiyle yayılmasının önüne geçilmesi üzerinedir. Fraksiyonculuğu kökünden kazımak için ne gerekir?

Devrim doktoru Lenin yalnızca teşhisle kalamazdı. Pratikte olduğu denli teorice de fraksiyonculuğu kaldırmanın araçlarını bize şöyle veriyor:

"Rus sosyal demokrasisinin (o zamanki Marksizmin) geleceği uzun yıllar için şu ya da bu nüansın sağlamaştırılmasına bağlı kalabilir."

Lenin bunu yazarken Bolşevik Partisi, henüz adını bile almamıştı. Yalnızca bir Iskra grubuydu. Marksist gerçeklikten yola çıkan Lenin, o kaçınılmazlığı, salt bilimsel bir araştırmayla önceden görüyordu. Partinin geleceği şu ya da bu nüansın sağlamaştırılmasına "bağlı olabilir" sonucuna varıyordu.

Biz bugün o sonucun "olabilir" değil, "olmuş olduğunu" evrensel bir güçle görüyoruz: Bolşevizm! Ancak Leninizmdir ki, Rus sosyal demokrasisi içinde üreyip türeyen çeşit çeşit parçalılıkları kazıyıp atmıştır.

Bu açıklamanın mantıksal sonucunu tekrarlamaya gerek var mı?

Parti, yapısının bütünlüğü karşısında fraksiyon ve nüanslarını devrim açısından kıratını bulmalıdır. Çelikten bir Marksist-Leninist ortodoks çekirdek halinde pratik ve teorik biricik gerçek sosyalist partiyi gerçekleştirilmeli, kitaptan hayata geçirmeli...

2- ÜLKENİN KÜLTÜRÜ BAKIMINDAN TEORİ:

Karl Marks **Kapital**'inin 2. basım önsözünde özellikle, ekonomi-politik konusu için, o zamanki Alman bilim adamları üzerine şöyle diyor:

"Yabancılarla bir gerçeklik olan şeyin teorice anlatılışı ve ayrıntılı açıklaması, bu bilim adamlarının elinde, kendilerini çevreleyen burjuva dünyanın miskin ruhuna göre yorumlara

uğratarak anlamını biçimsizleştirdikleri basit bir dogmalar koleksiyonu durumuna geldi. Bu bilim adamları, ne olursa olsun, bilimce güçsüzlüklerini duyuyorlar ve pek de işkilsiz, kuşkusuz olmayarak bilinmez bir taban üstünde bilinmez bir serüvene atıldıklarını seziyorlardı. Gene, çift çarşısına çevirdikleri büyük bir referanslar ve kitapçıl bilim sergisi arkasına sığınıp barınıyorlar. Ve verdikleri dersleri, sözde maliye biliminden aktardıkları her tür yabancı maddelerle tıklım tıklım dolduruyorlardı. Bunun sonucu olarak incelenmesi bütün bürokrat Alman isteklilerinin günah çıkartan azapevini oluşturan ne bileyim nasıl bir bilim adamları kuru kalabalığı ortaya çıktı.”

Marks daha ötede bir daha söylüyor:

“Klasik burjuva ekonomisi çağında olduğu gibi, hatta klasik burjuva ekonomisinin çöküş dönemlerinde bile, Almanlar, basit okul çocukları, bayağı papağanlar ve taklitçiler, yabancının toptan imal edip sürüme çıkardığı nesnenin acıklı işportacıları olarak kaldılar.”

Marks'ın, 1870'lerden önceki Almanya için ve ondan sonraki tüm kapitalist toplumlar için, özellikle ekonomi-politik bilimi açısından yazıp açıkladığı bu teori beceriksizliği, aczi, bugünkü Türkiye'nin tümüyle kültür düzeyi için büsbütün beter yorumuyla bile dosdoğru bir niteliktir. Doğrusu, Türkiye'de bugüne dek “bilim” adına bütün yapılanlar, “yabancının toptan imal edip sürüme çıkardığı nesnenin acıklı işportacılığı” olmaktan öteye geçememiştir.

Ancak bu “işportacılık” ve “perakendecilik”, hiçbir zaman 1860 Almanyasında kadar olsun başarıyla ve genişliğine yapılmış değildir. Hatta o başarısızlığı ispatlamak için ciddi bir araştırmaya kalkışmak bile boşuna olur. Türk burjuvazisinin kalem ve söz sahipleri kültür yoksullukları üzerine en acı olaylara konu olurlar.

Gereği gibi burjuvalaşmamış bir küçükburjuva palavra edebiyatçısı, kuruntu dünyasında Avrupavari bir “Sakarya Darülfünun”u kurmak istemiş ve şöyle demiştir: “*Sakarya Darülfünunu için omuzlarının üstünde duran dimdik başını tuğla yerine kullanacağız... deseler ve bilsem ki kullanacaklar, CEHLİME inat hemen armağan ederim.*” (“**Bir Tatlı Hayal**”, Cumhuriyet, 21.9.1931)

Aynı sütunlarda, "1931'de birkaç tür önemli makale..." adlı "yarı ciddi" yazısında, Türkiye'nin kültür kofluğunu şöyle karikatürleştiriyor (16.8.1931):

"BİR BİLİMSEL MAKALE: *Toplumsal vicdanın belli bireyler hakkındaki bilgi oluşumlarını yukarıda açıkladık ve ispatladık. Şimdi biraz da krepüskül ve totemleri ele alalım. Sezgisel içgüdüler her zaman içgüdüsel kazıklar üzerinde simgesel bir toplum delegasyonu oluştururlar. Durkheim olsun, Pierre Benveniste olsun, gerçek kuruntuları bireysel görüyorlar. Ben bu düşüncede değilim. ve ilh...*

"BİR EKONOMİK MAKALE: *Üretim derecesinin kombine tarındaki durumu buğdaya etki etmez. Charles Gide'ye göre kısa süreli yöntem, gluten tarımı ihracatının % 5'inden bir eksik olmalıdır. Fakat liberal ekonomi bilgini Troçki tıpkı Louis George gibi entransporte ediyor. Diyarbakır taraflarında yetişen rakipsiz beyaz tiftikle Kars bölgesinin sarı pamuğu bu oynak piyasaya güzel bir kanıttır, ve ilh...*

"BİR EDEBİ MAKALE: *Çıktı Ahmet tavandan yukarı kata, baktı Fatma karanlık içindeki pembe gözleriyle. Düşündüler, hayat karşısındaki boğmaca ruhların derin yüksekliğindeki edebi unkiyeti. Sofra yuvarlaktı. Ve Ahmetle Fatma karşı karşıya oturmuşlardı. Fatma, Ahmet'in kolunu hafifçe dürttü!"* (Aka Gündüz)

Tek sözle, bugünkü Türkiye'de kapitalist kültür ya kozmopolit kuru lâf ebeliğidir, ya da çöken bir sınıfın soğuk uçkur peşkir edebiyatıdır.

Buna, "politikadan kişi olarak tiksindir" geçiren pısrık bir ukala taslağının deyimiyile "edebiyat ve felsefeye Bolşevizm iletinin bulaştırılması" (Yusuf Osman) adı verilen delice korkuyu katalım. Böylece Türkiye'de bulunan egemen kültürün egemen nitelikleri özetlenmiş olur.

Son dünya bunalımı uluslararası emperyalizm biliminin son ve skandalı çöküşünü son kertesine vardırdı. Bundan böyle artık Türk burjuvazisinde bile, burjuva bilimine karşı en ufak bir güven kalmaz oldu. Ve eskiden beri varolmayan şey, artık bundan sonra istenmez hale de geldi. Karl Marks'ın deyimiy-

le, şimdiye dek Türkiye’de “ithalat bilimi” diyeceğimiz burjuva bilimi, bundan böyle bunalım ekonomisinin sözcükleriyle neredeyse “kontenjana tabi” tutuldu.

Ne var ki, burjuvazinin “yerli üretimi” ekonomi alanında olduğundan çok daha aşırılığıyla kültür alanında yetersizdir. Ülkenin nesnel durumu, Türkiye’de kapitalist ideolojiyi “iki cami arasında binamaz”a döndürdü.

Türkiye bütün alanlarda çelişkiler ve bir dediğini ötekiyle çürütüşler arasında bocalıyor. Ülkenin iç ilişkilerinde egemen olan şey kapitalist ilişkilerdir. Oysa dış ilişkilerinde, yani uluslararası ilişkilerinde Türk burjuvazisi yarı-sömürgelikten kurtuluş zoruna “anti-emperyalist”tir. Türk burjuvazisi yerli olarak bir ülkede kapitalist ilişkilerin en ateşli gelişimi için herşeyi feda ediyor. Ötede genel olarak bütün dünya kapitalizminin yıkılışı için -yalnız bütün kapitalist ülkeler gibi kendi mezarcılarını hazırlayacak ve kendini yıkacak çelişkileri büyüterek, pasifçe değil- dünya devrimi cephesinin ezilen uluslar yedek güçleri sırasında neredeyse oldukça aktif sayılabilecek bir rol oynar.

Bu madde durumu Türkiye’nin maneviyatını da camiyle kilise arasında sallanan tuhaf zigzaglara uğrattırıyor. Ülke bütün dünyayı aldatacağım derken, kendi kendisini aldatmak biçiminde yalpalıyor.

Grevi satan bir sarı sendikacının, Türkiye işçilerinin bir zamanlar sözde işçiler için atılmış saçması ünlüdür: “Biz ne komünistiz, ne faşistiz!” Bu saçma bugün en ciddi ve trajik geçinen burjuva yazarlarının dillerine doladıkları bir sözümona burjuva parolası haline geldi: “Biz ne komünistiz, ne de faşistiz!”

Falih Rıfki, “Roma-Tiran-Atina” adlı yazısında aynı parolayı tekerliyor: “*Biz ne komünistiz; ne faşistiz: Kemalistiz. Bizim Rusya’da ve İtalya’da sevdiğimiz şey bizim işimize yarayacak devrimci terbiye ve gelişim yöntemleridir.*” (Falih Rıfki, “**Roma-Tiran-Atina**”, *Milliyet*, 9.6.1931)

Gerçekte Türk burjuvazisi o her iki çelişik kutuptan bir şey almıyor değil. Hatta kelimesi kelimesine bir şeyler alıyor. Ancak bu aldıkları, alıyorum dediklerinden bambaşkadır:

- 1- Sovyetler Birliği’nden aldığı dış siyasettir;
- 2- Faşizmden aldığı da iç politikadır.

Dış politikadaki anti-emperyalistliği belki Türkiye’nin kapitalist bağımsızlığı için “gelişim yöntemi” sayılır. Ancak, iç poli-

tikada uygulayageldiği militarist faşizmin "devrimci terbiye"yi kökünden kazımak için kan teri döktüğünde kuşku yoktur.

Bununla birlikte, tarihin diyalektik dinamizmi ortadadır. Kapitalist düzen gibi bir geniş yeniden-üretim rejiminde sosyal devrim sürecini durdurmak uzak bir kuruntudur.

Marks, ekonomi-politik bilimini bilim olmaktan çıkararak kapitalist gelişim üzerine Alman örneğini anarken, tarihte burjuvazinin oynamaktan kaldığı, oynayamaz olduğu rolü proletaryanın ele aldığını söyler.

"Kapital hemen Alman işçi sınıfının büyük yığınları içine işledi. Bundan daha büyük bir ödül dileyemem. Burjuva dünyasına bağlı olan bir adam, Viyanalı bir sanayici M. Mayer Fransız-Alman savaşı sırasında bir broşür yayınladı. Bu yazıda pek başarılıca, Almanlarda kalıtımsal olan büyük teori duygusunun, sözümona seçkin sınıfta büsbütün yittiğini, işçi sınıfı içindeyse yeniden canlanıp dirildiğini ayrıntılarıyla açıklıyor." (K. Marks, **Kapital**, 2. Önsöz)

Türk burjuvazisi için -Tanrıya şükür- ne ata mirası, ne kendi kazancı olarak bir "teori duygusu" sözkonusu değil. Onun için pratikte olduğu denli teoride de burjuvazimiz bütün özülle devrimci duyguyu boğma çabasındadır.

Örneğin, karşısına klasik kapitalizmin balaylarına özgü bir parmak balla çıkmak isteyen Avrupa finans-kapitalinin nesneleşmesi demek olan Serbest Firka'yı çıkmış görünce, Halk Partisi kendisini ansızın yadırgadı. Yığınlar içindeki maddi etkisizliğinden de daha büyük anlamsal ve teorik "tam silahsızlandırılmış" durumda buldu.

O zaman küçükburjuva kibirlerinin köktenci çığırkanlığını olsun ele alabilmeye kalkıştı. Partimizin çöplüğe attığı ne denli süprüntü varsa hepsini Ankara'ya topladı. Orada kendi çöplük horozlarıyla eşleştirerek "Ankara gençliği" adını takınan bir "kadro" kümes hayvanları üretti. Bu kümesin içinde tuhaf gıtgıdaklarla o süprüntü "gençlik", ucube cevherler yumurtlamaya koyuldu.

Türk burjuvazisinin "en sol" (yani en küçükburjuva) kanadı, belki de uçarı görünen biricik kanadı bugün neyi vaaz etse beğenilir? "İkinci ortaçağı"!

Her sosyal çöküşte geçmişe uzak unutulmuşluklara karşı duyulan özlem olağandır. Avrupa emperyalizminin bülbüllerini,

Hint fakirlerinin tefle yılan oynattıkları esrarlı Baobab ormanları içinde buluyoruz. Emperyalist eğilim onları ilkçağa özgü sonsuz mutluluğun ve sonsuz dinginliğin mistik tılsımını aramaya iteliyor.

Bizim edebiyat kargalarını da, silindir şapkalı kara kostümleriyle aynı eğilim "ortaçağ" leşini gagalamaya zorluyor.

Afiyetle karınlarını doyurabilirler. Bu çağdaş skolastiklerin Halk Partisi adına kaç medrese açacaklarını bilmiyoruz. Ellerdeki afyonlu macunla kaç küçükburjuva beyni yıkayıp mistikleştireceklerini zaman daha iyi söyleyecek.

Ancak kokuşmuş kapitalizmin bu çelişkilerle dolu köşecğinde durum nedir? Evren gericiliğinin bütün "geri çekilme çizgi"lerini kesmiş olan devrim cephesi, işçi sınıfının biricik devrim cephesi karakol bekliyor.

Türkiye işçisine devrimci mücadelenin bütün cephelerinde görev açıktır: Yabancı emperyalizmin açık gericiliğiyle olduğu kadar, yerli burjuvazinin solcu maske altında saklanılan gerici içyüzüyle de çarpışmak başta geliyor. Türkiye işçi sınıfı "sözde seçkin" geçinen burjuvazide "büsbütün yitmiş" kertesine gelen devrimciliği ele almıştır. Pratikte olduğu denli teoride de o devrimciliği "canlandırıp diriltmek" gücüyle başbaşa bulunuyor.

Devrimci Türkiye proletaryası ortaçağ baykuşluğundan medet umamaz. Devrimle, gericilik cepheleri arasında en korkunç sallantılar geçiren sarhoş Türkiye finans-kapitalinin içyüzünü tanır. Çalışkan yığınları kurtuluş ufuklarına doğru yöneltmekte olduğu kadar, en şaşmaz ve en ayık teori yaratışında da Türkiye finans-kapitalinden daha üstün olduğunu ispatlamalıdır ve ispatlayacaktır.

Proletaryanın teori üstünlüğünü "kuvveden fiile" çıkaracak araç ve olanaklar sanıldığı denli yok değildir. Zaten emperyalist evren savaşı bugüne dek, Türkiye'de sosyal bilimler alanı işçi sınıfına kalmıştır. Bu alanda parçalı ve dağınık olsa bile, söylenmiş ve söylenecek ne varsa hep proletaryanın biliminden alınma ve çalınma değil midir?

Ancak o bilim, işçi sınıfının silah deposundan pısırik bir kapitalist sınıf yararına kullanılmak üzere düşman cephesine kaçırılmak istenmiştir. Orada bugünkü "kadro" kümesi hayvanlarının yumurtaları kadar biçimsizleştirilmiş ve soysuzlaştırılmıştır... Elbette.

Sosyal savaşın sınıf silahları, her sınıfın kullanabileceği cansız aletler değildir. Kendi sınıfının savaşına organikçe ve yapıcı bağlı canlı organlardır. Öyleyse, işçi sınıfının savaş organları koparılıp, işveren sınıfının cepesinde kullanılmaya götürülemez.

Götürürlerse tıpkı kendi bedeninden ameliyatla kesilip atılmış kol ve bacaklara döner. Tıpkı bizim burjuvazinin "işimize yarayacak devrimci terbiye" diye yaptığı gargaraya benzer. Bir türlü yutulamayan o gargara nesnesi kadrocu küçükburjuva kökten atmasyonculuğu gibi çürümeye ve kokuşmaya mahkûmdur.

Buna karşı işçi sınıfı kendi teorik silahlarını her günkü savaşında biraz daha biliyor. Bu silahları kendine özgü bir enerjiyle geliştirmekten geri durmuyor.

İşçi sınıfının ideolojisi, Roma kölelerini katakombalarda toplayan dinlerin ikiyüzlülüğünü kahretmiştir. Mistik aldatmanın yerine materyalist ispatlama yöntemlerini geçirmiştir. Evrensel bir salgınla dünyanın altıda birinde zafer kalesini kurmuştur. Bu bakımdan, sözde değil özde devrimci olmakla güneş kadar aydınlık ve üstündür.

İşçi sınıfının ideolojisi illegalitenin yarattığı canlı savaş içinde sağlam ve devrimci köklerini salmıştır. Bu kökler Türkiye işçi sınıfının ve çalışkan tabakalarının gönlünde her gün biraz daha sökülüp atılmazcasına derinleşiyor.

Eğer bir proletarya edebiyatı doğmasaydı, bugün Türkiye'de Edebiyat-ı Cedide panseksüalizminden başka kültür bulunamazdı. Osmanlıca'dan Türkçe'ye uyarlanmış bu tür gevelemelerden başka bir edebiyat yordamını işitmenin olanağı kalmayacaktı, ve ilh...

Bugün Türkiye finans-kapitali, Türkiye asker-banker-yunkerliği sosyalist düşünceleri bir tek sözcüğu bile üç yıla dek zindan cezasına mahkûm ediyor. Ve var gücünü daha halka yakın bir tür Tanrısal kadroculuğa harcıyor. Camilerde en güzel sesli hafızlarla Türkçe Kuran okutmaya bayılıyor.

Bununla birlikte devrimcilik döneminin son fişeklerini atmakla kalıyor. Yapmak zorunda kaldığı "harf devrimi", burjuva ideolojisi kadar, proletarya ideolojisi için de boş alanlar açıyor. Yeni harfler sayesinde, Türkiye kütüphanesi silinmiş tahta biçimine sokuluyor. Bu tablonun içine neredeyse sıçan düşse kafası yarılacaktır.

Yapılan istatistiklere göre "harf devrimi"nden beri Latince harflerle basılan kitapların sayısı yüzler hanesinden öteye geçememiştir. Bunların da hemen yarısı okul kitabıdır, diğer yarısı romandır... Türkiye halkının büyük çoğunluğuna kurtuluş yolunu gösterecek olan gerçek sosyalizm çağında bir ideoloji böyle bir tabana dayanarak az günde neler yapmaz?

14.7.1931 günü yayınlanan bir istatistiği göre, 14 milyon nüfuslu Türkiye'nin kütüphanelerinde yeni harflerle 5512 kitapçık vardır! Yani 2-3 bin kişiye bir kitap düşüyor!

Bu rakamlar Türkiye'de kapitalist uygarlığın bilim dağarcığının nicelik görünüşüdür. Aynı dağarcığın nitelikçe içyüzü büsbütün yamandır. 1930 yılında, en aydın Türkiye şehri olan İstanbul'un bütün kütüphanelerine 49.755 kişi girmiş çıkmış. Demek 700 bin kişilik bir şehirde bir günlüğüne kütüphanelere girebilen ancak 135 kişi çıkıyor. Başka bir deyişle, İstanbul için her gün bin kişide ancak bir kişicik kütüphaneye uğrama fırsatını bulan mutlu insan oluyor. Burjuva uygarlığının Türkiye'deki bu meyvası şaşılacak şey değildir.

Ancak okunmuş 75.634 kitaptan 56.387'sinin roman olduğunu söylersek, bu orantılar karşısında şaşkınlığa düşmemek elden gelemaz. Okunan kitapların %75'i romandır. Kitap okuyanlarınsa % 84'ü roman okur... Demek bugün İstanbul'da romandan başka bir şey okunmuyor denilirse, büyük abartma yapılmış olmaz.

Burjuva ideolojisiyle halkın ilişkileri bu orantılarda Türkiye işçi ve köylüleriyle yoksul halkına bilimsel sosyalizmin tutkun ve ateşli teorisini sunmak o nedenle çöl susuzlarına bir göz kaynak göstermek gibi olacaktır.

Bu alanda partiye düşen işler az değildir.

Az daha pratik olalım: Son teori çabasını yığınlar içinde ya da hiç değilse parti yığını ve kadrosu içinde hangi konularla canlandıracağız? Tek sözle ideoloji propagandamız ne gibi konulara dayanacak?

Birçok alanda olduğu gibi, bu noktada da ıkınıp sıkınıp kimi şeyler uydurmamıza gerek yok. Bilimsel sosyalizm bu soruyu kendi kendine 30 yıl önce sormuş ve karşılığını vermiştir.

Lenin, ideolojik propaganda alanında yuvarlar döneminin yaptıklarıyla, bilimsel sosyalist partinin yapması gerekenleri şöyle koymuştur:

Yuvarların yaptıkları: Traktlar, bildiriler, politika kitapçıklarıyla:

- 1- Fabrika suistimallerini;
- 2- Hükümetin kapitalistlere karşı gösterdiği taraf tutmaları;
- 3- Polisin uyguladığı zorbalığı ve dehşeti açığa vurmalarıdır.

Partice yapılması gerekenler: Sırayla şunlardır:

- 1- Devrim hareketinin tarihi;
- 2- Hükümetin iç ve dış siyaseti;
- 3- Ülkenin ve Avrupa'nın ekonomik gelişimi;
- 4- Çağdaş sosyal sınıfların durumları araştırılacak ve ince-nip sentezleştirilecektir.

Bu alanlarda uluslararası araştırmalar için eskisi kadar yo-rulma zoru yok. Aktarmalar, derlemelerle o işimizi bütünleye-biliriz. Hem bu alanlar için çizilmiş plan, günün gereksinimleri kertesinde gerçekleşmiş sayılabilir. Ulusal ölçüde inceleme ve sentezleştirmelere gelince, işte kaneva ortada... Onun üzerin-de işlemeliyiz.

GEÇ GELME

Engels, 1874 yılında Alman proletaryasının geri kalan bütün Avrupa işçi sınıfından iki üstün yanı vardır diyor:

1- Teori üstünlüğü;

2- İşçi hareketine geç gelme üstünlüğü...

"İkinci üstün yan, Almanların işçi hareketine oldukça geç, hemen en son gelmiş bulunmalarındır. Teorik Alman sosyalizmi nasıl Saint-Simon'un, Fourier'nin ve Owen'in -doktrinlerindeki her türlü fantazi ve ütopye karşın bütün zamanların en büyük beyinleri arasında sayılan ve bugün doğruluğunu bilimsel açıdan ispatladığımız birçok düşünceye öncelik veren bu üç adamın- omuzları üstünde yükseldiğini hiçbir zaman unutmayacaksa, tıpkı öyle pratik Alman işçi hareketi de, İngiliz ve Fransız hareketinin omuzları üstünde geliştiğini, salt İngiliz-Fransız hareketlerine pahalıya mal olan deneylerden yararlanabildiğini ve bugün onların zamanları için çoğu kaçınılmaz olan yanlışlarından kaçınabildiğini hiçbir zaman unutmamalıdır. İngiliz sendikalarının geçmişi ve Fransız işçileri siyasal mücadelelerinin geçmişi olmasaydı, bugün nerelerde olurduk?" (Engels, **Almanya'da Köylü Savaşları**, Önsöz, s.30-31)

Engels'in Alman işçileri üzerine söylediklerini, aradan 27-28 yıl geçtikten sonra Lenin **Ne Yapmalı?** yazısında ele aldı. Rusya işçi sınıfını gelmiş geçmiş devrimci mücadele derslerinden yararlandırılıp yanlışlarından sakındırarak, gerçek sosyalist partinin temellerini attı. Alman işçi sınıfı, Engels'in belirttiği teorik ve pratik üstünlükten: 1- Teorisyen bir ülkede doğmak; 2- Harekete geç gelmek sayesinde yararlanıp, dünya işçi hareketinin başına geçti.

Engels'in ne güne dek süreceğini kendi kendine sorduğu bu "öncülük", kapitalizmin barışçıl dönemine rastladığı için, işçi sınıfının daha çok örgütlenme ve meclis faaliyetini genişleten,

en sonunda da oportünizmle biten 2. Enternasyonal'i göttü, Rus proletaryasının uyanışı, gene Lenin'in **Sol Komünizm** ki-tabında pekiştirdiği gibi:

1- "Güvenli bir teori temeli" üstünde;

2- Gelmiş geçmiş deneyimlerden yararlanarak oldu. Bu niteleliğiyle dünya devrimleri çağında uluslararası proletaryanın başına geçen Rusya işçisi, 2. Enternasyonal'in bütün olumlu yanlarını alarak olumsuz yanlarını gömdü ve devrimci 3. Enternasyonal'i kurdu.

Bu iki büyük tarihsel hareket örneği, hiç kuşku yok, "özel etkenler" sayılabilecek olan teori ve geç gelme nedenlerine sahip çıktı. Ancak, Almanya ve Rusya işçi sınıflarının oynadıkları evrensel rollere biricik neden bunlar değildir. Belki o özel koşulları kendinde derleyen ve değerlendiren Almanya ile Rusya'daki nesnel koşulların gerekleri o rolleri oynatmıştır.

Bununla birlikte, şurası daha az kesin değildir: İki büyük ustanın, Engels ile Lenin'in direnerek belirttikleri gibi, o iki üstünlükten gereğince yararlanılmamış bulunsaydı -tarihte olsaydıyla bulsaydıyla yavesi yoktur ya- Almanya ve Rusya işçilerince zamanlarında oynanmış roller, o kerte başarılı olamayacaktı.

İşçi sınıfının devrimci mücadelesindeki birikiş, sanki batıdan doğuya doğru gittikçe büyüyerek kesin zaferine ulaştı. Almanya proletaryası, yukarıda Engels'in dediği gibi İngiliz işçisinin özellikle ekonomik mücadelesinden ve Fransız işçisinin de özellikle politik mücadelesinden aldığı dersleri Alman teorisyenliğiyle birleştirerek bilimsel sosyalizmi kurdu. Ve kurulan Marksizmle o zamanki dünya işçi hareketinin öncülüğünü yaptı.

Sonra, gerçek sosyalist devriminin ağırlık merkezi, emperyalizm geliştikçe yavaş yavaş biraz daha doğruya geçti. Rusya proletaryası, başta Alman hareketindeki gelmek üzere, bütün dünya işçi hareketinin Marks'tan beri gelişmiş, yeni sınıf ilişkileri ve koşulları içinde doğan deneyimlerini sentezleştirdi. Bu sayede, dünya işçi hareketinin öncülüğünü yaptı ve dünya devrimine ilk zaferi kazandırdı.

Bununla birlikte, Lenin'in en çok yararlandığı hareket ve mücadele biçimleri hiç kuşkusuz Alman hareketinde birikmişti. Her ülkedeki işçi sınıfından çok güçlü Marksizm ilkelerine bağlı kalmış olan Alman proletaryası, Rus sosyal demokrasinin birçok mücadelesinde neredeyse ölçü birimi ve ayrı rolünü

oynamıştı. Ancak bu sayededir ki, Leninizm, öz Marksizmin sürekliliği ve gelişimi olabilmişti.

Lenin, Rusya'daki gerçek sosyalizmin o ana karakterini her zaman şöyle haykırarmıştı:

"Bolşevikler, devrimden önce her zaman açıklayıp bildirdiler ki, onlar önce, sosyalizm içinde kendi başına bir eğilim biçimlendirmek istemiyorlar. Belki devrimimizin yeni olaylarına bütün uluslararası ortodoks Marksist devrimci sosyal demokrasinin bütün temel ilkelerini uygulamak istiyorlar." (Lenin, **Tasfiye ve Tasfiyecilik**, 1910)

Almanya'daki işçi hareketini Engels "geç gelmiş" sayıyordu. Oysa bu hareket, Engels'in de belirttiği gibi politik, ekonomik ve teorik alanda dövüşen ilk hareketti; yani Marksist dövüşün başlangıcı oldu.

Rusya'daki devrimci işçi hareketi, bilinçli Almanya işçi hareketinden bir çeyrek yüzyıl daha "geç geldi". Ancak, dünya devrimine başarıyla başlamakta ve bir ülkede devrimi zafere götürmekte birinci oldu...

Tek sözle, harekete geç gelmek, mutlak "geç kalmak" anlamına gelmez. Hatta tersine, eğer geç gelenler kendilerinden önce gelmiş deneyimlerden gereği gibi yararlanmasını bilirlerse, nesnel olanaklardan yararlanışları da harekete erken gelmiş bulunanlardan çok olabilir.

Bunu bir benzetişle daha iyi anlayabiliriz. Ağır sermayeler yatırılmış eski bir fabrikanın verimiyle, en modern makinelerle yepyeni kurulmuş fabrikanın verimi arasında fark vardır. Eski teknikle yatırılmış bulunan büyük sermaye, kolay kolay feda edilip yerine yenisi geçirilemiyor. Yeni kurulan işletme ise, ne yaptığını bilenlerce ve geçmişin deneyimlerinden anlayanlarca kuruluyorsa, elbet en yüksek kaliteli elemanlarla eşsiz bir teknik yaratabilir. Hiçbir ayrı özveriye karşılık olmaksızın herşey en yeni ve en üstün biçimiyle yapılabilir.

Ya Türkiye'nin işçi hareketi... Kuşku yok, Rusya sosyalizmi Alman sosyalizminden ne denli geç geldiyse, Türkiye sosyalizmi de Rusya sosyalizminden aşağı yukarı o denli geç gelmiş bulunuyor. Bu geç gelişten kaç türlü anlam çıkarılabilir? Başlıca iki türlü:

1- Oportünizm bakımından: Türkiye köylü bir ülkedir. Bizde işçi sınıfı yok denecek kerte cılızdır. Bu denli cılız bir

sınıf, harekete bu kertede geç geldikten sonra, dünya devriminde belli belirsiz kalmak şöyle dursun, kendi ülkesinin devriminde bile ikinci derecede ve "pasif" kalmaya mahkûmdur, ve ilh., ve ilh...

2- Devrimcilik bakımından: Türkiye geri bir ülkedir. Yarı sömürgelikten yeni kurtuluyor. Köylülük nüfusun çoğunluğudur, ve ilh...

Ne var ki, Türkiye bu durumuyla 1917 Rusyasından daha "köylü" bir ülke olmasın. Salt köylü sanılan Türkiye'de 1927 nüfus sayımıyla yalnız % 67 köylü bulundu. Bugün o nüfus sayımından beri süregelen hızlı proleterleşme hareketiyle, köylü oranının % 60'tan aşağı düştüğü düşünülebilir.

Geri kalan % 40 nüfusun hiç değilse yarısından çoğu da mı işçi değildir? Bunu böyle saymak için, tıpkı Halk Partisi gibi hamal ve şoförleri "nakliye esnafı" saymak bile yeterli demagoji olamaz.

Garip değil midir ki, bizde "işçi sınıfı yoktur" ya da "yok denecek denli cılızdır" diyen oportünistler kimlerdir? Türkiye'de bütün musallatlığıyla yaşayan bir kapitalist sınıfın "anti-emperyalist" cephesine hayran ve kul olanlardır.

İşçi sınıfının niceliği üzerinde sırası gelince durulmak üzere, şimdilik işçi hareketinin niteliğini düşünelim.

İşçi hareketi Türkiye'de cılızdır diyenlerin göz önünde tuttukları şey nedir? İşçinin nicelikten niteliğe geçemeyişi mi, yoksa politika sahnesinde "görünmemesi" mi?

Bizde işçi sınıfı, örneğin Fransa'da ve Almanya'da olduğu gibi, neden çeşitli politika alanlarında görünür rol oynamıyor? Çünkü bu alanlarda örgütsüzdür. Doğrusu, Türkiye işçi sınıfının ne resmi bir partisi ne de İngiliz sendikaları ya da Alman sosyal demokrat sendikaları gibi büyük örgütleri görülemez.

Ancak burada da tarihin diyalektiği unutuluyor. Türkiye'de işçi sınıfının öyle büyük ve açık legal örgütler kuramamış olması nedendir? Türk burjuvazisinin kapitalizmin son durağına gelmiş olmasındandır. Burjuva demokrasisi Türkiye'de doğmadan öldürüldü. Çünkü burjuvazi ancak diktatörlükle yaşayabilir ve tutunabilirdi.

Öyleyse, Türkiye'de geniş ve elle tutulur açık (politik ya da ekonomik) işçi örgütlerinin bulunmayışı neyi gösterir? Türkiye

işçi sınıfının devrimci mücadelesinin yokluğunu değil, salt legal alandan terörle kovulduğunu gösterir.

Nitekim, Çarlık Rusyasında işçi sınıfının politik değil, hatta ekonomik bir hareketi bile "kamu güvenliği suçu" sayılır ve işçilerin örgütlenme girişimi bir cinayet işlemi görürdü. Çarlık Rusyasında ancak 1901 yılında genel güvenlik ajanlarının, jandarma albaylarının ya da gizli casus papazların yönetimi altında açılmış 5-10 işçi derneği vardı. Ve o dernekler de bilinçli işçileri avlamak için birer tuzaktılar.

Aynı yıllar Avrupa ülkelerinde işçilerin politik ve ekonomik örgütleri milyonlarca üyeliydi. Sosyalistler parlamento seçimlerinde zafer üstüne zafer kazanıyorlardı. Sonuç ne oldu?

15 yıl sonra Rusya proletaryası iktidara geçti. Bütün diğer ülkelerde o göze batan geniş parlak "sosyalist örgütler" sosyal devrimin en korkunç düşmanları, işçi hareketinin en berbat frenleri haline geldiler. Bu bir rastlantı ya da tarihin cilvesi değildir. Nedenleri besbelli bir sonuçtur.

Burjuvazi, işçi sınıfının legal ya da güya bağımsız politik ve ekonomik örgütlenmelerine ancak işçileri devrim yolundan saptırmak için olanak verir. Ancak bu çevirme hareketinde başarı kazanamayacak denli zayıf düştüğü günlerde işçi sınıfının en küçük kıvılcığına bütün silahlarıyla karşı koyar ve işçi sınıfının bu olaydan diyalektik kazancı olur. Devrimci eğilimlerin bütünlemesine temizliği ve gücüyle doğru yolda yürümesi.

Demek, Türkiye'de işçi sınıfının niceliğini de niteliğini de inkâr etmek, sınıflar savaşının tarihini bilmemekten ya da bilmezliğe gelmekten başka anlam taşımaz. İşçi sınıfının gerek dünya ve gerekse bir ülke devriminde "pasif" kalacağını ummak nedir? Türkiye'de bir işçi sınıfı yerine bir işçi mezarlığı düşünmektir. Ne insanın, ne de sınıfların tarihteki rollerini kavramamaktır.

Nicelik ve nitelikçe varlığı kabul edilen bir sınıf, hele işçi sınıfı olduktan sonra, onun dünya devrimleri sırasında Sina çöllerine düşüp kendini yitirmiş İsrailoğulları gibi gökten kudret helvası yağmasını bekleyeceğini düşünmek gülünç değil midir?

Bu böyle olunca, harekete geç gelmesi, Türkiye işçi sınıfı için bir zaaf nedeni mi, yoksa bir güç unsuru mu olur? Almanya ve Rusya işçi hareketlerinin bize verdikleri örnekler, bu sorunun eylemce karşılıklarıdır.

Türkiye'nin geri bir ülke oluşuna gelince... Marks diyor ki:

"Özetçesi, kapitalist üretimden sızıp çıkan sosyal çelişkilerin az ya da çok hatırı sayılır kertede, önemli ve büyük gelişimi söz konusu değil. Söz konusu olan şey, o yasaların ta kendileri, o eğilimlerin ta kendileridir ki, insana kaçınılmazcasına doğruluklarını dayatırlar ve bir şeyler yapıp etkin olurlar. Sanayice daha ileri olan ülke, daha az gelişmiş olan ülkeye kendisini bekleyen geleceğin biçimini ve tasvirini göstermekten başka bir şey yapmaz."(K. Marks, **Kapital**, 1. Önsöz)

Söz konusu olan şey, kapitalist ilişkilerin gelişim yasasıdır. Bu yasa Türkiye'de de dünya kapitalizminin son örneklerine uygun olarak gelişiyor. Öyleyse, Türkiye "kendisini bekleyen geleceğin biçimini ve tasvirini" kendisinden önce aynı yoldan geçenlerin aynasından doya doya seyredebilir.

Yalnız, Marks burada, sanayice ileri ve geri olan ülkelerden söz ederken ne demek istiyor? Hiç kuşku yok, yalnız genel yasaların kaçınılmazlığını anlatıyor. Yoksa her ülkenin mutlaka aynı evrim basamaklarında harfi harfine tıpkısı olan zigzagları, tıpkı benzer bocalamaları yapması gerektiğini söyleyemez.

Marksizm, tarihin akışında sıçramalar bulan bir öğretilerdir. Som gerçeklik bunu emreder. Örneğin, Türk burjuvazisi Adana'da kuracağı pamuklu sanayi için ne yapar? Önce 18. sonra 19. yüzyıllarda sırasıyla gelişmiş ve derece derece evrimle kullanılmış, bırakılmış üretim araçlarını birer birer ve Avrupa'da yaşadıkları sürece dener mi? Ancak ondan sonra 20. yüzyıl boyu elverişli olan son sistem dokuma makinelerine doğru basamak basamak çıkar mı? Böyle bir şey yapmaya istese kalkışamaz.

Birikmiş sermayesi ya da komşu sosyalizmin faizsiz ve karşılıksız sunduğu fabrikalarla, birdenbire çıkırlık el imalathanelerini bırakıp, en kusursuz ve en modern makineleri kullanmaya başladı. Bu basit kaçınılmazlığı kavramak için ne komünist ne de sosyalist olmaya gerek yoktur. Yasaları Marksizmce pekiştirilmiş canlı sosyal yaşantının ve ekonominin akışına uymak yeter.

Türk burjuvazisinin teknik aygıtlanması için doğru olan bir olay, Türkiye işçi sınıfının devrim mücadelesinde silahlanması için ondan başka türlü olamaz.

Harekete geç gelen Türkiye proletaryası, uluslararası kardeş işçi sınıflarının geçtikleri bütün erginleşme basamakların-

dan önce emekleyerek, sonra sendeleyerek, en sonunda yürümeye ve çarpışmaya doğru ilerleyerek mutlaka aynı süre ve şiddette mücadelelerle geçmek zorunda değildir.

İngiliz işçi sınıfı, klasik kapitalizm oluşu sırasında tam 400 yıl, 1796 yılına dek maksima ücretle mücadele etmek zorunda kalmıştı. Neden sonra Wleiteread'ce önerilen minima ücret sorunu çevresinde 1816'ya dek boğuştu. 20 yıl daha çarpıştı. Ücretlerin resmen düzenlenmesi, ancak o tarihten, sonra biçimce kaldırıldı.

Ne var ki, kapitalist düzende kitapta yazanla hayatta olan şeyler her zaman birbirine karşıttılar. Nitekim, ücret düzenlemesi İngiltere kitabında 1816'dan beri kalkmış görüldüğü halde, hayatta 1825'e dek sürdü ve tümüyle kalkması için ancak 1859 yılını beklemek gerekti. Ve sendikalar 1871'den sonra tanındı.

Türkiye'de cumhuriyet burjuvazisi iktidara geçti geçeli, her yıl Cumhurbaşkanı ve Başbakan söylevlerinde ve 10 yıldır da her "komünist tevkifatı" sıralarında bir kez daha iş yasası temcit pilavı gibi öne sürülür. Sonra yeniden rafa kaldırılır durur. Ancak, 10 yıldır sürüp giden bu komedinin İngiltere'de olduğu gibi yüzlerce yıl değil, daha bir 10 yıl böyle sürüp gideceğine olanak bulunduğu, burjuvazice bile öne sürülebilir mi?

Burjuvazinin "kamuoyu borsası" olmak isteyen katışıksız soyguncular meclislerinin sıkışmasına bağlı olan legal reformlar için İngiltere'de geçmiş yüzyıla karşılık, Türkiye'de beş yıllık süreyi yeterli buluyorlar. Bilinçli proletaryanın dilediği gibi kurabileceği ve bugünkü savaş koşullarının sağlam temelleri üstüne yaslanan devrimci mücadele göz önüne getirilsin. Bu parti savaşının biçimlenmesi ve genişlemesi için % 5'ten daha az bir süre ve mücadele oranı yeterli gelemez mi?

Tek sözle, burjuvazi, polisini, jandarmasını, ordusunu en son sistem tankla, uçakla silahlandırıyor. Proletarya, gerek öncü, gerek yığın örgütlerini çakmaklı tüfek ya da Tatar okuyla araçlandırabilir mi? Elbette hayır.

Şu halde, harekete geç gelmekten yarar çıkartmak her parti için yalnız mantıksal bir uygunluk değil, aynı zamanda yaşamal bir zorunluluktur da.

Harekete geç gelmekten nasıl yararlanır? Marks "gelişim yasaları"ndan söz ederken der ki:

"Bir toplum gelişiminin doğal yasasını keşfeder etmez -ki bizim amacımız da modern toplumun gelişim yasası üstündeki perdeyi kaldırmaktan başka bir şey değildir- gelişimin doğal aşamalarını ne bilmezlikten gelebilir ne de iradesinin bir vuruşuyla yasak edebilir. O ulusun bütün yapabileceği şey, doğum sancılarını kısaltmak ve ılımlılandırmaktır." (K. Marks, **Kapital**, 1. Önsöz)

Toplumların gelişim yasaları için Marks'ın dedikleri, sınıf mücadelesinin gelişim yasası için de, partinin tarihsel gelişimi için de bir düsturdur. Hareket, Türkiye'de de bütün dünya proletaryaya hareketinin yasalarına uygun olacak. Mücadele, ana hatlarında Türkiye işçi sınıfından önce gelen proletaryalar tarafından başarılmış şekillerden geçecek. Yalnız, harekete geç gelen Türkiye işçi sınıfı gelmiş geçmiş sınıf mücadelesi şekillerini:

1- Daha kısa zamanda;

2- Daha az ağırlı ve sancılı bir şekilde... başaracak. Örneğin, Türkiye işçisinin önünde bugün Marksizm-Leninizm gibi uçsuz bucaksız bir silah yığını var. Marksizm, 16. yüzyılın ortalarından 19. yüzyılın ortasına kadar süren üç yüzyıllık sınıf mücadelesinin bir sentezi oldu. Leninizm, Rus devrim hareketinin 1840'tan 1890'a kadar tam yarım yüzyıllık "eşsiz bir devrim kahramanlığının endişe verici araştırmalar, politik önlemler, aldanışlar, incelemeler, Avrupa'nın deneyimiyle karşılaştırmalar konusunda inanılmaz bir gücün ve kızgınlığın meyvasıdır." (Lenin, **Sol Komünizm...**, s.16)

Biz bütün bunlara hazırlanıyoruz. Bugün örneğin merkeziyete ve çoğunluğa uyma disiplini, profesyonel devrimci kadrosunun gereği, örgütte nicelikten çok niteliğe önem verme gibi, bilimsel sosyalizm ilkeleri üzerinde tartışma bile edilmemesi, kabul edilemeyecek aksiyonları hükmündedir. Leninizm, illegalitenin gerekliliği ve gücü uğruna 1907'den 1910'a kadar üç yıl boğaz boğaza geldi. Parti içinde fraksiyon belası ve oportünizm kavgası, RSDİP'ni tam on yıl (1903-1912) için için kemirdi.

Bütün bu ve buna benzer noktalar, bugün üzerinde tartışılmayacak kadar öz tutamaklar haline gelmişlerdir. Fakat - heyhat demeye gerek var mı?- *bu zaruret ve ekonomlar, parti bilincine iyiden iyiye işlemedikçe, tarihsel belirlilikler, elbette karanlıkta aynı kördövüşüne devam etmekten geri kalmaya-*

caklardır. Ve bugün gördüklerimiz çok kere, bu kördövüşünün başka başka türleri ve ortaya çıkışlarıdır. *Geç gelmenin faziletlerinden yararlanmamak, geç kalmanın reziletleriyle bunalmak demektir.* İtiraf etmek gerekir ki, bazılarımız geç kalmayı, geç gelmiş olmakla açıklamaktan henüz kurtulamadı. Bu noktadaki görüşlerimiz de, Marksizmden çok Hegelyatik, tepesi taklıdır. Ayakları üstüne getirilecek noktalardan biri de budur. Yoksa öznel kusurlarımızı ve gereklerimizi, nesnel kusur ve göreneklerle, partinin gerçek bir kitleler keşif kolu olamayışını, ülkenin dünya devriminin keşif kolu olamayışıyla açıklamak ya da faaliyetinde bu açıklamaya uygun işler yapmak, en kötü politikaya kadar itilmek ve beter Bernsteinizmdir.

Evet, harekete geç geldik. Fakat geç kalmaya niyetli değilsek, bütün geç gelenler gibi, geçmişin bütün derslerini temsil etmeyi bilirsek, nesnel koşullar konusunda gözden geçireceğimiz gibi, hiç de geç kalmak için nesnel aşılmaz engellerle karşı karşıya değiliz. Tam tersine, iş bunun taban tabana zıddıdır.

Dileklerimizi biraz daha açmış olmak için, şu iki noktayı birbirinden çıkararak tersine döndürelim:

1- Burjuvazi de geç geldi: Partinin öznel geriliğinden söz ederken, bütün ülkenin nesnel geriliğini öne sürmek, Türkiye'nin Bernsteinicıları ("gözlemci ve denetçiler") döneminde moda olan, bugün modası geçmiş olduğu halde bile kötü bir miras gibi zihinlerin karanlık katlarında pusu kuran tembellik ve atalet felsefesi, geriliğin ve uyumsuzluğun ülküleştirilmesidir. Hepsi bu kadar da değil. Bu sapık felsefede yalnız partinin ilerleyici atağını kırmaya kalkışan, sıçrama hızına inme indirmeye sinsi sinsi uğraşan bir ihanet görmek, belki de duygusal bir suçlama sayılır. Bu uyuşturucu görüşün kökü, ikinci derecede örtbas edilebilir bir yanıltan ileri gelmiyor. Onun ayrıldığı ve inkâr ettiği, diyalektik gerçekçilik olan bütün Marksizm-Leninizmdir. Uyumsuzluk felsefesi, özellikle şu iki görünen gerçeği görmüyor ya da görmek istemiyor:

a) Dünya kapitalizmi klasik değil, "çürüyüp dökülen kapitalizm"dir. Yani içinde bulunduğumuz aşamada: 1- Ayrı ayrı şu ya da bu kapitalist ülkeden çok, biricik dünya sermaye ve ekonomisinin birliği vardır. 2- Bu birlik, bütünüyle uzlaşmaz ve kendi içinde hallolmaz çelişkileri yüzünden "çürüyüp dökülmekte"dir. Ve böyle bir birlik içinde Türkiye'yi başka yıl-

dızlarda yaşayan bir yer olarak, tek başına ve mutlak bir soyutlamayla ele almak, Leninizmin alfabetesini tanımamak demektir.

b) Türkiye kapitalizmi dünya emperyalizminin ne kadar ziddi gibi kalmaya zorunlu olursa olsun, onun bir parçası olmaktan geri kalmaz. Bu genel düşünceyi bir yana bırakalım. Somut Türkiye'yi ele alalım. Türkiye işçi sınıfı nasıl işçi hareketine geç geldiyse, Türkiye kapitalist sınıfı da, aynen dünya kapitalizmine geç gelmiştir. Geç gelmek deyince neyi kastettiğimiz tekrarlamayalım.

Türk burjuvazisi de, klasik kapitalizmin serbest rekabetçi görünüşünden çok, en modern ve tekelci ilkelerine dört elle sarılmaya zorunluymuştu. Ve sarılmış bulunuyor. Bununla birlikte, eğer Türkiye'de bir kapitalist egemenlik kabul edilirse, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısında, bütün diğer emperyalizm geleneğine oranla nitelikçe değil, salt nicelikçe bir fark ancak vardır. Türkiye'de tekelliliğin domuzu ve görülmedik şekilleri, ulusal sermayenin en azgın har vurup harman savurması ortada. Ama bu tekelci ulusal sermaye hareketi, örneğin Amerika tröstleri kadar evrensel ve uçsuz bucaksız değilmiş. İç tekelci sermaye ve ulusal oligarşi özellikleri şöyle dursun, Türkiye finans-kapitali tekelci sermayenin dış yansımalarından ileri geliyor. Devlet bütçesi sırtından ya da doğruca banka şekliyle. Örneğin, 1- Uluslararası tröstler, Yugoslavya ile afyon satımı için ortak bir uluslararası ilk-madde tröstü yaptı. Doğu tütünleri sorunu, Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan arasında, Doğu tütünlerini tekelleştirme hizmetidir, ve ilh. 2- Sermaye ihracına başladı, 1932 yılında İş Bankası, dışta 6 şube açmaya karar verdi (sömürge ülkeler). Olabilir. Bu yalnızca miktar, nicelik farkıdır. Türk burjuvazisi, Türkiye işçi sınıfının yararlanması gerektiği kadar ve belki de ondan çok, geç gelmiş olmanın üstünlüklerinden yararlanmış bulunuyor ve yararlanmaktadır. O halde, biz mi, Türkiye'nin bilinçli işçileri mi, ülkenin egemen yapısında, yani nesnel olaylarda olan biten bu olgulara göz yumarak, geç gelmiş olmaktan yararlanmamayı, kendi zaaf ve kusurlarımızla değil, kaza ve kaderci softalar gibi, talih ve kısmetle haklı göstermeye ve açıklamaya düşeceğiz?

2- Proletarya geç kalmaz: Geç gelmek, geç kalmak değildir dedik. Bunun doğruluğunu iki örnekle ispatladık. Geç gelen, yararlanmayı bilirse, bundan zararlı değil, kârlı ve üstün çıkar.

Bunun tersini düşünenler, olayı tepesi taklak görüyorlar. Yani kendi sapıklıklarını, kendi geriliklerini, Türkiye işçi sınıfına mal etmek ve yüklemek istiyorlar. Türkiye proletaryasının devrimci mücadeledeki ileri rolünü pısırik ve piç Türk burjuvazisinin rolünden daha aşağı, daha zayıf ve daha küçük göstermeye kalkışanlar, özellikle iki noktadaki inançsızlıklarına fikir yakıştırmaya özeniyorlar.

a) Dünya proletaryasının devrimci gücüne inançsızlık: Emperyalizm, biricik dünya ekonomisi, biricik dünya kapitalizmi demekse, biricik dünya proletarya devrimi, biricik dünya işçi sınıfı demektir. Bununla birlikte, Marksizm-Leninizmden tamamen ayrılmadıkça, bir ülkedeki işçi hareketini, dünya proletaryasının sınıf savaşından bağımsız ve soyut bir şeymiş gibi göz önünde bulundurmanın olanağı yoktur. Türkiye’de kapitalizm, çürüyüp dökülen emperyalizmin ne kadar bir parçasıysa, Türkiye işçi sınıfı ve mücadelesi de, kabaran, yükselen ve üstün gelen dünya proletaryasının ve devriminin o kadar bir parçasıdır. Şu halde, Türkiye çok geri bir ülkedir diye, Türkiye gibi işçi sınıfı savaşını ve devrim mücadelesini de geri saymak, bilimsel sosyalizme bir daha dönmemesine veda etmekle eş anlamlıdır.

b) Türkiye işçi sınıfının devrimci gücüne inançsızlık: Türkiye işçi hareketi, dünya proletarya ve devrim hareketinin nicelikçe ne kadar küçük kertede olursa olsun, nitelikçe tam bir parçasıdır. Fakat bu genel düşünceyi bir yana bırakalım. Somut Türkiye’yi ele alalım. Türk proletaryası elbette harekete geç geldi. Ama bununla hiçbir zaman geç kaldığı ispatlanamaz. Hatta olayların dili, geç kalındığı hakkındaki sapık ideolojinin tamamen tersini söylüyor: *Türkiye’de işçi sınıfı, harekete ne kadar geç geldiyse, sosyalizme de o kadar erken gelmiştir.* Bu sanılan “gerçek”lere zit gibi görünen iddia, gerçekte olan bitenin kısaca ifadesidir. Uluslararası sosyalist partilerin tarihsel gelişimleri hakkında uzaktan yakından bir fikir edinen ve bilimsel sosyalizmin Marksizm-Leninizm demek olduğunu inkâra kalkışmayan herkes, bunu kabule zorunludur. Uzun karşılaştırmalara kalkışmayayım. Yalnız, sosyalist partileri sosyalist partisi yapan hücre örgütünü hatırlayalım. Zafer kazanmış Bolşevik Partiden başka bütün dünya sosyalist partileri, 3. Enternasyonal’in ezici bir güç elde ettiği günden itibaren hep birden partiyi hücre üstünde aşağıdan yukarıya doğru örgütlendirmeye başladık. Ve

Türkiye’de bilimsel sosyalist hareket daha doğarken çarçabuk hücre örgütü üstünde kolayca başladığı halde, asırlık Avrupa partileri legal seçim dönemlerinin gereklerine göre sonuçlanmış olan en ileri ülkelerin devrimci hareketleri, kökleşmiş alışkanlıklarından sıyrılmak için derinden derine organik sarsıntılarla uğraştılar. Ve ancak 1926 yılındadır ki, dünyanın en ileri kapitalist ülkelerindeki bilimsel sosyalist partilerde “Bolşevikleşme” parolası için geniş bir savaş açılabilirdi...

Genel düşünceleri sonuçlandırmak için son iki nokta daha:

1- Güçlük: Geç gelmenin şimdiye kadar, hep yarar ve kolaylıklarından söz ettik. Oysa, özellikle sınıflı bir toplumda, hangi sosyal olay vardır ki, salt ve mutlaka olumlu olabilsin? Şu halde, geç gelmenin de kendine göre üstün yararları gibi “mahzur”ları, daha doğrusu olumsuz tarafları da vardır. Yalnızca işaret edelim:

a) Nesnel güçlük: Burjuvazi de geç geldi: a) Proletarya nasıl uluslararası proletaryanın sınıf mücadelesi deneylerinden ders alıyorsa, burjuvazi de öyle uluslararası kapitalist sınıfın soygun ve baskı deneylerinden ders alır. b) Bugün, ulusalcı ve serbest rekabetçi kapitalizm döneminde değiliz. Biricik finans-kapital, bir avuç mali oligarşinin, hele Türkiye gibi 5-10 asker-bankerin elinde tüm işçi ve çalışan sınıfları karşısında biricik cepheyi ve teknelci baskıyı kurmuştur. Bu koşullar içinde, işçi sınıfının ulusal ölçüdeki mücadelesi, polis-banka devletinin ezici zulmü karşısında ancak en çetin politik mücadele manzarasında gözükmeye, örneğin en basit örgüt faaliyeti dama taşına döndürülmüş “bağımsız yargıların gizli mahkeme oturum”larında hemen “hükümet darbesi” suçu sayılmaya ve böylece ezilmeye mahkûmdur.

b) Öznel güçlük: Geç gelen örgütümüz önünde, eni, boyu ve çapı besbelli en modern savaş aygıtlarını hazır bulur. Başka bir deyişle, bilimsel sosyalizmin ilkeleri artık en kör gözlere batacak kadar açık ve keskin ortadadır. İşte, ilkeler bu derece durulaşınca ve bu kadar anlaşılır hale gelince, sapıtmalar daha yüceltilir, incelik ve önce şekillenir. Sapıklar daha iyi maske kullanmayı öğrenirler. Dostu düşmandan ayırmak güçleşir, demagoji kolaylaşır... O zaman, en berbat sağcı oportünizmden en anarşik solcu sapıklıklara kadar, bütün ayrıntı kabaran küçük-burjuva ideolojisi, Cemal savaşında ortodoks müslümanlara

karşı saltanat yanlılarının mızrakları ucuna birer Kuran takarak saldırdıkları gibi, üzerinize aynı teraneyle saldırırlar: "Sosyalist asıl biziz, anladınız mı?"

Bu yüzden öz devrimci hareketin üstü kapalı. Tehlikeli mikroplar büsbütün ultramikroplaşır, mikroskopla görünmez hale gelirler. Düşman, adam akıllı elden kayacak şekilde kaypaklaşır. Marks'ın deyimiyle Falstaf'ın fahişesinden, neresinden tutulacağı belli olmamakla ayırdedilen değer gibi ele avuca sığmaz olurlar. Örneğin herkes Leninizm diye haykırıyor. Leninizm ise ne büyük ve güçlü bir ülküdür.. Bu devrim kalkanı altında saklanan sinsi karşı-devrimi kuyruğundan yakalamak, elbette olduğu gibi görünen karşı-devrimi haklamaktan daha güçtür.

Örneğin, sosyalist partiye fraksiyonculuk, hizipçilik sığmaz. Herkes bağırır: Fraksiyon yok, hizipleşme yasak! Oysa, bütün sosyal sapıtmalar gibi, oportünizm ve bölücülük, "yamalı bohçacılık" da, salt yukarıdan ve önceden verilen "ferman"larla yasak edilemediği oranda "yok" edilemeyeceği için var. Hem de domuzuna var.

Bu ilk akla gelen cins ve kategoriden ya da bunlara benzer binbir genel ve özel güçlükler ustalarımızın başlangıçta uğradığı güçlüklerden daha güçlü birer engel ve tehlike olamaz ve olmamalıdır. Onun için, her alanda olduğu gibi burada da bayrağımızın üstüne, her şeyden önce Lenin'in şu parolasını atadık: "*Güçlük olanaksızlık değildir!*"

2- Ayna: Harekete geç gelen ülkeler, kendinden öncekilerin aynasında kendini görerek, kusurlarını, potlarını düzeltmeye zorunludur dedik. Yemin etmeye gerek kalmaksızın inanılabilir ki, Türkiye işçi sınıfı harekete geç gelmiştir. Şu halde biz boyumuzu posumuzu hangi ülkelerin aynasında göreceğiz? Önce ve başta hiç kuşkusuz, en çok devrimci deneyimi biriktirmiş olan ülkelerin, sonra da karşılaştırma yapabilmek, dolayısıyla bize en benzer olayları yaşamış olan ülkelerin aynasında. Daha iyi anlaşılır olmak için kendimize iki büyük ülkeyi rehber tutacağız: 1- Almanya, 2- Rusya...

Almanya: Almanya'nın bugünkü Türkiye'ye, yukarıdaki açıklamalarımıza sadık kalarak benzer yanlarını 1870'lerde buluyoruz: Bonapartizm dönemi! Fakat, tabii bugün emperyalizm ve dünya devrimleri dönemindeyiz. Onun için, bugünün Bonapartizmi, Bonapartvari monarşiye elifi elifine uygun ol-

mazdı. Bizimkine hükümdarlıktan sıyrılmış, finans-kapitalizm döneminde yetişmiş "saf Bonapartizm" demek olanaklıdır. Bunu göstermek, örneklerle donatmak için, Türkiye'nin asker - banker - yunker, yani hem asker hem finans-kapitalist, hem büyük toprak sahibi kahramanlarının her zaman masaları üstünde, gözleri önünde duran baba Napolyon heykelciklerine başvurmayı önermeyeceğiz. Bonapartizm Almanyasındaki olayları bizimkilerle karşılaştıracağız. Yalnız bundan önce, Bonapartizmin karakteristiği nedir?

Engels'e göre şudur: *"Bonapartizm, her halde, derebeyliğin ortadan kaldırılmasını kapsayan modern bir devlet biçimidir."*

Bu devletin derebeyliğe karşı yaptıkları: 1- Bölgelerin örgütlenmesi, 2- Derebeylik artıklarını ve ağalığı kaldırmaktır.

"Tabii bu iş en suya sabuna dokunmaz şekillerde şu tiryaki sözüne göre başarılı: 'Yavaş giden emniyetle gider.' Ağanın toprağı üzerindeki derebeylik ayrıcalıkları ortadan kaldırılır. Fakat bu ayrıcalıkları bütün bölgedeki büyük toprak sahiplerinin ayrıcalıkları bütünü halinde yeniden kurmak için kaldırılır. Sorun gene aynı sorundur. Yalnız derebeyi şivesinden burjuva lehçesine çevrilmiştir." (Engels)

Bonapartist devletin derebeylikle olan bu ilişkilerine karşılık, burjuvaziyle olan ilişkileri hangi biçimdedir? Almanya'daki ilişkiler, her iki tarafın da karşılıklı tavizlerde bulunmasıyla oluyor. Burjuvaziyle devlet, birbirlerine türlü alanlarda şu ayrıcalıkları veriyorlar. **Devletin kaplumbağa hızıyla verdikleri:** 1- Yasaları burjuvaca reforma uğratmak; 2- Sanayinin gelişmesi önündeki engelleri ortadan kaldırmak; 3- Para ve ölçü birliğini kurmak; 4- Meslek ve ulaşım serbestisini sağlamak (serbest işgücü yaratmak); 5- Ticaret ve spekülasyonu kolaylaştırmak. **Burjuvazinin verdikleri:** 1- "Burjuvazi bütün haklı politik iktidarını hükümete bırakır." 2- Vergi ve borçlara oy verir; 3- Asker işlerini devlete bırakır; 4- Yeni reformları yasalastırmakta hükümete yardım eder. Örneğin "eski polis iktidarı, kafa tutan bireylere karşı bütün gücünü korur." Engels'in bu saydıklarını görürken insan kendini Türkiye'de sanmıyor mu? Tabii, beş aşağı, on yukarı arada ufak tefek farklar var.

a) Geri fark: Örneğin Türkiye kapitalist devleti henüz para ve ölçü birliğini kuramamıştır (Doğu illerinde nakit para hükü-

metle olan alışverişte kullanılan "vergi parası" olmuştur. Kilo, okka ve ilh. ölçüler yan yanadır.)

b) İleri fark: Türkiye Bonapartizmi, derebeyliğe karşı ne kadar yamyassı ve derebeyliğin artıklarını kaldırmakta ne derece "acele edenin eteği ayağına dolaşır" ilkesine sadıksa, burjuvaziye verdiklerinde o ölçüde "kaplumbağa hızı"nı yok etmek amacındadır. Nedeni ortada: Geç gelmiştir. Geç kalmaya ne zamanı ne gücü uygun değildir. Serbest rekabette ve dünyanın paylaşılmasında henüz [başrolü] alacak olan Almanya ile, bu alanlarda bütün bütüne "yaya kalmış Tatar ağası" ya da "Türk beyi" arasında gidış hızı ve nicelik farkı kesindir.

Yalnız bizim Bonapartizm ile Almanya'nın Bismarckizmi arasında bir de şu nitelik farkı var: Bismarckizm, serbest rekabet döneminin Bonapartizmidir. Kemalizm mali oligarşinin Bismarckizmidir. Bununla birlikte, bu dönemde Engels'in o zaman kaydettiği, devlet = burjuva karşılığı yeni bir anlam bulur: Devlet kapitalizmi! Bonapartizm de devletin tüm kapitalist sınıfına oranla belirli ve devlet ayrıcalığı, emperyalizm döneminde mali oligarşinin tüm kapitalizme oranla egemenlik ve geleceğine benzer de benzemez de. Biçimce benzer, içerikçe farklıdır. Devlet kapitalizmi, mali oligarşinin dışında kalan bütün kapitalistlere karşı da ayrıcalıklıdır. Bonapartizmin esbabı mucibesi şuydu: "*Burjuvazi yavaş yavaş gelişen sosyal kurtuluşunu, kendi siyasal iktidarından dolaysız bir vazgeçiş pahasına satın alıyor.*" (Engels) Ulusal devlet kapitalizminde de biçim o biçim: Lenin'in deyimiyle, rakamlar aynı rakamlar, yalnız önümüzdeki işaretler artıyken eksi olmuşlardır. Bir ülkedeki burjuvazi, "sosyal kurtuluşu"nu yaparken, dünya kapitalizmi "çürüyüp dökülmekte"dir. Onun için, Türk burjuvazisinin Bonapartizmi, "sosyal kurtuluş" için değil, fakat bir de "çürüyüp dökülüş" için de devletini silahlandırmaya zorunludur. Bununla birlikte, 80 yıl önceki Alman Bonapartizmi ile bugünkü Türk Kemalizmi aynı noktaya gelir birleşirler: "*Tabii, böyle bir sözleşmeyi (devletle burjuvazi arasında karşılıklı ayrıcalık anlaşmasını) burjuvazi için kabul edilebilir kılan başlıca neden, burjuvazinin devletten değil, fakat proletaryadan korkusudur.*" (Engels) (1875 Almanya'sının genel nüfusu 42 milyonken, şehir halkı nüfusun % 36'sını oluşturuyordu. Türkiye 1927 nüfus sayımında 13,7 milyon sayıldı. Ve şehir nüfusu genel nüfusun % 33'ünü oluşturdu.)

Çarlık Rusyası ile benzerlik hakkında burada uzun uzadıya durmayacağız. Önceden haber verelim. Hareketimizi Çarlık Rusyasında Bolşevik hareketi ile karşılaştıracacağız. Yani Rusya örneğini daha çok Bolşevizm örneği sayacağız. Bu itibarla, bugünkü Türkiye’de varolan sınıf ilişkilerini -elbet bir hayli farkla birlikte, dünya savaşından önceki- Rusya’daki sınıf ilişkileriyle eşit sayıyoruz. Buna birkaç örnek verelim:

1- Gerilik: Avrupa’nın sanayi ülkelerine oranla ancak bugünkü Türkiye ile dünya savaşından önceki Rusya aynı derecede geri ve tarımsaldı. Örneğin 1905 Rusyasında sanayi işçisi 3 milyondur. Bugünkü Türkiye’de henüz istatistik bile yok. Fakat kısmi olarak ele alırsak, iki-üç milyon nüfuslu Ege bölgesinde yalnız fabrika ve imalathane işçisi 76 bin kadardır. Yani nüfusa oranla salt sanayi işçisi otuzda bir ediyor. 3 milyon sanayi işçisi 160 milyon nüfusun ellüçte biridir. Orta Anadolu ile Doğu illerinde sanayi nüfusunun azlığını dikkate alırsak, Türkiye’de de sanayi işçisi ellide birlerde ve belki de daha yüksek bir oranda bulunabilir.

2- Merkezileşme ve tekel: Rusya’da ülkenin ekonomik geriliğine karşın, üretimin tekelci özelliği çok ileriye gitmişti. Bizdeki tekel tılsımını göreceğiz. Gene, Rusya’da sanayi birkaç büyük merkezde toplanmıştı. Türkiye’deki sanayi de birkaç büyük ve önemli merkez etrafında toplanmıştır. Örneğin çimento sanayinin % 89,96’sı, maden sanayinin % 96,3’ü, büyük değirmen sanayinin % 81’i ve ilh. İstanbul’da bulunuyor.

3- Derebeylere karşı: “Kaplumbağa hızı”yla önlemler alınmakta. Bu önlemler, tıpkı Rusya’da 1883’den 1906’ya kadar süren ve bizdeki gibi, toprak sahiplerinden yoksul köylü hesabına toprak satın alınıyor. Tıpkı Rusya’daki kadar arpa boyu yol alınıyor. Onun için, bence o zamanki. Çarlık Rusyası gibi, bugünkü Cumhuriyet Türkiye’sinde de burjuva devrimi, şehirlerde tamdır, köyler her haliyle duruyor.

4- Politik baskı: Çarlıktaki monarşik otokrasi, Türkiye Cumhuriyeti’ndeki faşist nitelikli halk düşmanı diktatörlükten farksızdı. Bu otokrasinin şekli, yalnız Türkiye’nin bazı kısımlarında olsun, Çar otokrasinden şekilce ayrılır, fakat içerikçe asla. Değişen çapta bu karşılaştırmaları, örneğin Rusya’nın iki payitahtı ya da merkezi vardı (Petrograd ve Moskova), Cumhuriyet Türkiye’sinde gene iki payitaht ya da merkez var (İstanbul

ve Ankara) gibi benzerliklere kadar uzatmak olanaklıdır. Fakat bizi ilgilendiren noktalara sırası geldikçe işaret etmek üzere şimdilik burada duralım.

Yeni Rusya'nın küçükburjuva yazarı da Rusya ile Türkiye arasında bir karşılaştırma yapıyor. Fakat incelemesinde "büyük savaştan beri esaslı devrim, yalnız Türkiye ile Rusya'da olmuştur" diyerek Avrupa'da bir yüzyıldan çok önce olmuş ve bugün çöken, "çürüyüp dökülen" devrine gelmiş bir egemen soyguncu sınıfı (derebeylik) durmadan başka bir egemen ve soyguncu sınıfın (burjuvazinin) geçmişinden ibaret olan ve halk tabakaları için hiçbir şey değiştirmeyen burjuva devrimini, bir yüzyıl sonra başaran Türkiye ile, sınıflı toplum kurulalı beri görülmemiş bir toplumu tepesi taklak getiren devrimle, tarihte ilk kez çalışkan halk tabakalarını soyguncuların üstüne çıkaran Sovyetler Birliği'ni birbirine benzetmeye giriştiği için, damdan düşercesine gülünç oluyor. Kendisi de garip bir serüvene atıldığını hissediyormuş gibi, durmadan çelişkilere düşerek Çarlık Rusyası ile Sultan Türkiyesini karşılaştırıyor ve Cumhuriyet Türkiyesini benzete benzete (galiba ikisi de "cumhuriyet" ismini aldıkları için) Sovyetler Cumhuriyetine benzetiyor.

Sonunda felsefi idealizmin etkisiyle, Çarlıkla Sultanlık arasında salt "aydınca" bir fark görüyor.

"Bir fark var. Eski Rusya'da Darülfünun, edebiyat ve sanat donuk kopyalar değil, canlı kültür ocaklarıydı. Eski Türkiye'de Darülfünun, edebiyat ve sanat bilinçsizdi. Eski Rusya, saray için olduğu kadar, devrim için de sayısız 'aydınlar' yetiştirmiştir. Rus devrim gençliği, yıkılmış kurumlar yerine yeni bir düzen kurmak için hazırlanmıştır." (Falih Rıfkı Atay, **Yeni Rusya**, s.98.)

Bu da bir karşılaştırma... Tepeden ve bulutlar arasında da olsa... Yalnız bu karşılaştırma ve farkı ele alarak soralım:

1- "Eski Türkiye'de Darülfünun, edebiyat ve sanat bilinçsizdi." Bu kesin. Fakat acaba, yeni Türkiye'de "Darülfünun, edebiyat ve sanat donuk kopyalar" olmaktan çıkabilmiş midir? Sanırım, küçükburjuva yazarı ve büyük, büyücek burjuva milletvekili, kendi kendine olsun bu soruya "hayır" cevabını verecektir. Fakat biz bunun tersini kendine bağışlayarak Türk kültürü artık "donuk kopya" değildir dersek, bu, bugünkü Türkiye'nin henüz savaştan önceki Rusya düzeyine ulaşabildiğinden başka neyi ispatlayacaktır?

2- Dünya savaşından önceki "Rus devrim gençliği yıkılmış kurumlar yerine yeni bir d¼zen kurmak için hazırlanmıştır" derken, aydın ve felsefece idealist "yazar", böyle bir gençliğin dünya savaşından önceki Türkiye'de bulunmadığını söylüyor. Doğrudur. Fakat bundan sonra, basbayağı mantıksal bir sonuç olarak gelen söz¼n gerisini neden getirmiyor? Çünkü, söz¼n gerisini getirmeyen yazar, işin ve devrimin gerisini getiremeyecek olan bir sınıfın, Türkiye kapitalist sınıfının temsilcisidir. Fakat biz ki işin sonunu getirme yoluna girmiş Türkiye işçi sınıfının söz sahipleriyiz, bu birdenbire kesilen söz¼n gerisini de haber verebiliriz:

Bug¼n Türk "devrim gençliği yıkılmış kurumlar yerine yeni bir d¼zen kurmak için" hazırlanmaktadır.